7/173
■ Iulie 2017
■ Anul XIV

Cafeneaua literară

Chipul paraginii la Herculane

supliment
ARTE POETICE

Joseph EPSTEIN
Cine a ucis poezia?

BIBLIOTECA TE CITEŞTE

Tu ascultă şi bucură-te!

Miercuri, 10 mai, a demarat, la Colegiul Naţional „I.C. Brătianu", Proiectul BIBLIOTECA TE CITEŞTE. Gândit să atragă atenţia publicului activ din Piteşti, pentru care, astăzi, cartea şi lectura sunt mai degrabă lux şi moft decât nevoie şi aşteptare, proiectul s-a desfăşurat de-a lungul acestei luni, în fiecare miercuri, într-o altă incintă.

La Colegiul „I.C. Brătianu", s-au aflat în prim-plan poetele Liliana Rus şi Lucreţia Picui care, după lectura delicată – duet de violină-pianină – au răspuns cu graţie la întrebările adresate de liceenii de clasa a zecea, atât de frumos neteziţi, şlefuiţi într-ale limbii literare şi-ale gândirii cu nerv, de prof. Lucian Costache. De remarcat faptul că adolescenţii au ascultat atenţi ca la rugăciunea inimii şi că au adresat întrebări pretenţioase, care le-au stârnit pe invitate la poveste. Despre viaţa de poet, despre cum era odinioară în literatură şi nu mai poate fi astăzi, despre profilul cititorului lor ideal, chiar şi despre calculatorul-scriitor, care să integreze cuvintele preţioase într-un text fără inimă, dar cu minte multă. Preşedinta Filialei Argeş a Asociaţiei Naţionale a Bibliotecarilor din România, Mihaela Penaru, a reuşit să-i atragă în „Bătălia Cărţilor", concurs de lectură ajuns la a patra ediţie, le-a arătat cum îi poate ajuta frecventarea Centrului Europe Direct Argeş în alegerea carierei şi le-a prezentat cărţile noi de la Biblioteca „Dinicu Golescu".

...La Camera de Comerţ, Industrie şi Agricultură

La interval de o săptămână, comunitatea oamenilor de afaceri argeşeni, liceenii de la Colegiile „Zinca Golescu" şi „Maria Teiuleanu" şi o mână de visători între visători au mângâiat emoţia cum mângâi blana pisicii. Poezie, muzică, dialog şăgalnic – adolescenţii au venit şi antrenaţi, şi dispuşi să se joace –, altceva decât rutina, decât grija, decât neliniştea de fiecare zi. Miza întâlnirii, care este, de altfel, miza Proiectului BIBLIOTECA TE CITEŞTE – recuperarea Misterului, a Emoţiei, prin contactul direct cu cartea, cu autorul ei, cu arta, în general.

Mângâietori speciali – poeţii Silvia Petre-Grigore şi Alexandru Mărchidan, prozatorul la debut Ion Olteanu, autorul romanului „Îngerul Adam şi Ispita Eva", şi ziarista cu vocea grea ca mierea, Iulia Bădulescu.

Aspiranţi la titlul de mângâietor special au fost preşedintele Camerei de Comerţ, Industrie şi Agricultură Argeş, George Caval, care a tremurat, când a recitat binecunoscutele versuri ale lui Dumitru Matcovschi, „Sărut, femeie, mâna ta", directorul general al RONERA RUBBER, Radu Dumitru – domnia-sa, provocat de poezia lui Alexandru Mărchidan, a mărturisit că, într-o realitate alternativă, într-o lume paralelă, şi-ar dori să fie domnişoară, pe deasupra şi fotomodel – şi directorul Bibliotecii Judeţene Argeş, Octavian Mihail Sachelarie, purtătorul de veste bună, în materie de proiecte şi de evenimente culturale.

...La Şcoala „Nicolae Simonide" din Piteşti

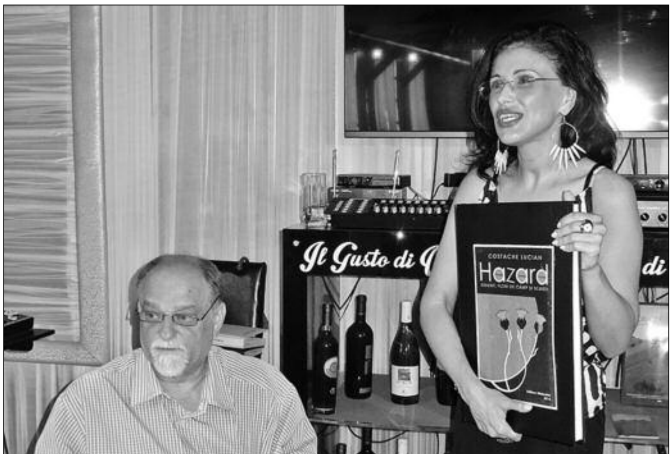
Miercurea următoare, 24 mai, a împletit, regal, buchetul de fiinţe receptive – elevi din clasele a V-a, a VI-a şi a VII-a – poeta şi traducătoarea Paula Romanescu. Lirica românească şi universală a vibrat pe buzele ei şi li s-a transmis imediat, emoţie rară, copiilor care au ascultat-o cu ochii mari. Mihaela Penaru a revenit să le întindă, jucăuşă, capcane pentru vacanţa mare – cluburi de făurit poveşti, de pictură, de mărgelit, de quilling, de istorie în imagini, de bune maniere, de descifrat universul – şi a făcut sugestii de lectură, de luat în seamă inclusiv pentru „Bătălia Cărţilor", din toamnă, de la Biblioteca „Dinicu Golescu".

...Şi Terasa Artiştilor

Ultima reprezentaţie a proiectului a avut loc miercuri, 31 mai, la „Terasa Artiştilor" din Piteşti. În spaţiul în care serile strălucesc blând, pentru că se află acolo, special pentru a le lumina, mezzosoprana Adina Sima, a curs acum poezia ca şampania.

Allora Albulescu, Daniela Voiculescu şi Lucian Costache au citit din cărţile lor, ba chiar din manuscrise, nevăzute încă şi de alte priviri. Allora, căreia elevii ei, de la Şcoala „Nicolae Simonide", i-au fost alături, numai ochi şi urechi, a avut o prestaţie scenică pe măsura tematicii abordate. Contrastul dintre făptura delicată – gata să se rupă după fiecare apăsare pe trăgaciul versurilor cu muzică de praf de puşcă – şi atmosfera poemelor au ţinut atenţia nu trează, ci încordată.

Daniela Voiculescu, extrem de vizuală şi de lirică, a trăit, şi ea, emoţii de scenă. Culoarea, parfumul imaginilor, dinamica lor de carusel de neoprit, un pitoresc pe care aveai senzaţia că-l poţi atinge şi că va rămâne al tău, cu tine, au venit cu un aer de surpriză în raport cu rostirea gravă a autoarei. Şi cu încă o bilă albă pentru spectacol.

Profesorul Lucian Costache a fost, la rândul lui, actor de covor roşu. Nu doar că s-a prezentat cu neaşteptatul, ca dimensiuni, volum-catalog „Hazard", ilustrat cu miniaturi de incunabul, dar a ales să citească poeme din registre diferite. Lucian Costache a fost, aşadar, şi metafizic-sumbru, şi sarcastic, şi dulce-jucăuş ca un băieţel cu pantaloni scurţi şi gogoaşă în mână.

Absolut superbe, Alexia Niculae – solista de muzică uşoară, în vârstă de 12 ani, laureată recent la Festivalul Internaţional din Malta – şi profesoara ei, Adina Sima, în stare să facă pietrele, pe rând, să cânte, să plângă şi să râdă.

Mihaela Penaru, preşedinta Filialei Argeş a Asociaţiei Naţionale a Bibliotecarilor din România, a adus, ca de obicei, nota de informaţie de specialitate la zi, invitându-i pe toţi cei de faţă, evident, la Bibliotecă.

Denisa POPESCU

Consecvenţa unui spirit militant

Bujor Nedelcovici* are o biografie puternic marcată de regimul comunist care o circumscrie în mare parte. Absolvent al Facultăţii de drept din Capitală, funcţionează o vreme ca avocat la Ploieşti, fiind radiat din Barou din pricini politice (tatăl său a fost arestat). Urmează o perioadă de 12 ani în care munceşte pe mai multe „şantiere ale socialismului" de la Bicaz, Braşov, Bucureşti. Debutînd în momentul „liberalizării" (cel dintîi roman, *Ultimii*, îi apare în 1970), se izbeşte din nou de vrăjmăşia sistemului, cînd un alt roman, *Zile de nisip*, îi este ecranizat sub titlul *Faleze de nisip*, în 1981. Filmul este retras imediat din cinematografe. Vivificată în urma Tezelor din iulie, cenzura ţine să-şi arate muşchii. Violent criticat în 1983, la Conferinţa ideologică de la Mangalia, scriitorul e nevoit, în 1987, să solicite azil politic în Franţa, unde iniţial suportă umilitoare dificultăţi: „După ce am rămas în exil, am lucrat într-un restaurant ca spălător de vase. La sfîrşitul programului, patronul, un român, ne invita la masă şi ne dădea ce rămăsese nevîndut. De obicei erau sarmalele. Eu mă săturasem de «mîncarea naţională» iar el îmi reproşa că nu sunt patriot. De atunci să nu mai văd în farfurie sarmale pentru că devin… nepatriot". A fost şi portar de noapte într-un imobil de pe Avenue Montaigne. Cutezanţa care l-a dus pe romancier să înfrunte atari situaţii îi uimeşte pe cei din jur, care-i pun în chestiune… normalitatea mintală. Pe cînd era portar, are parte de următorul dialog: „Colegul de echipă, Pierre m-a întrebat: «Eu lucrez aici de zece ani… Cred că eşti portar pentru prima dată. Ce ai făcut înainte?» I-am povestit pe scurt şi apoi i-am spus că sunt scriitor. M-a privit lung, s-a apropiat de mine, m-a privit în ochi şi a zis: «Cum adică? Ai pierdut familie, casă, bibliotecă… ai pierdut totul pentru ideea de libertate? Dar tu eşti cu adevărat nebun, dragă prietene!», şi a ridicat mîna, a pus degetul arătător la tîmplă şi l-a rotit zîmbind. Am început să rîdem amîndoi". Dar ajutat de o voinţă îndîrjită, Bujor Nedelcovici revine treptat la drumul către care a năzuit, ajungînd să desfăşoare în mediul galic o bogată şi preţuită activitate literară. Aceasta e încununată cu o serie de premii şi distincţii. Menţionăm Premiul Libertăţii, acordat în 1986, pentru romanul, încă inedit în România, *Al doilea mesager*, apărut la Editura Albin Michel. Juriul, prezidat de Eugène Ionesco, era alcătuit din Georges-Emmanuel Clancier, Emmanuel Le Roy Ladurie, André Lwoff, Dimitri Stolypine şi René Tavernier. Cum se socoteşte, la ora actuală, Bujor Nedelcovici: scriitor român sau francez? E clar că trauma suferită prin expatriere i-a atins şi rădăcinile etnice. Lovit de interdicţie în patria sa, se complace acum în postura de apatrid: „În noaptea de 3 ianuarie 1987 cînd am plecat din ţară, am rupt toate albumele de fotografii ale familiei pentru a nu cădea în mîinile celor care vor intra în casă. Atunci parcă mi-am rupt rădăcinile. Acum sunt un copac cu rădăcinile în cer şi cu crengile şi frunzele spre pămînt". Sau cu încă un accent de amărăciune: „Nu sunt nici român şi nici francez, sunt un *métèque*, aşa cum erau în Grecia pe timpul lui Socrate. Metecii («meteicos») erau străinii care alături de femei şi sclavi nu puteau să voteze în Agora. Eu pot să votez şi aici şi acolo, dar de mulţi ani nu mai pot să las votul meu în Cutia Pandorei şi a Inutilităţii". Aşa a acţionat asupra unor autori abuzul totalitar! Din simţămîntul suferinţelor produse de acesta a pornit însă pînă la urmă un impuls al reechilibrării morale: „Pot să iert… dar nu uit. Nu! Vreau să uit aşa cum personajul Pascal din romanul *Jurnalul unui cîntăreţ de jazz* şi-a uitat chiar şi numele. Aş vrea să mă fi născut ieri, dar ştiu că dacă un om nu a avut o copilărie şi o adolescenţă fericită, trebuie să şi-o construiască imaginar. Şi eu asta fac, îmi imaginez că în fiecare zi am motive de bucurie şi fericire. Şi chiar reuşesc".

Dar nu e vorba de resignare ori de pasivitate. Bujor Nedelcovici face parte din rîndul defel numeros al scriitorilor care au înţeles că înfăţişarea ororilor din societatea nefastă a comunismului reprezintă o datorie a lor pe viaţă. Indignarea şi revolta sa avînd ca obiect situaţia din România subjugată relativizează pînă aproape de anulare declaraţia de apatrid pe care am citat-o. Devenind unul din oponenţii consecvenţi ai comunismului, aşa cum l-am suportat cu toţii cei de-o anume vîrstă, Bujor Nedelcovici a devenit implicit o conştiinţă relevantă sub aspect civic a literelor noastre contemporane. A fost şi este convins de falsa inocenţă a intelectualului apolitic. Iată, sub condeiul său, enumerarea ipostazelor protestatare pe care le poate adopta un om al scrisului: „*Protestul*: omul revoltat camusian care revendică permanent libertatea de a gîndi, de a se exprima şi independenţa de a acţiona. Spiritul şi gîndirea critică! *Complicitatea* cu puterea politică, «canaliile libertăţii», cum îi numea Voltaire, mercenarii cuvîntului, nevoia de supunere interesată şi obedienţă. *Ambiguitatea*: cameleonul, machiavelicul, demagogul, manipulatorii de conştiinţă. *Compromisul*, «îţi dau, îmi dai»; «Aici e ţara lui Ion, a Fanarioţilor, a lui Soarbe-Zeamă, aici e ca la dugheană, ca la tejghea, ca la obor», cum spunea Steinhardt. Ambiguitatea, trădarea conştientă sau inconştientă (*Trahison vertueuse*), versatilitatea, imparţial ca tot românul… şi în special spiritul tranzacţional, disimularea, gluma, deriziunea şi în special… frivolitatea. Nimic nu e grav şi nimic nu e tragic, rîsul, batjocura, băşcălia… ca imn naţional". Şi opinia romancierului asupra nedemnităţii numeroşilor membri ai breslei noastre, care se dovedea din plin sub regimul comunist prin laşitatea ce-o manifestau cînd un autor cădea în dizgraţia autorităţilor: „Cineva m-a întrebat dacă am simţit în acea perioadă solidaritatea de breaslă a scriitorilor. Ce înseamnă asta?!

Dacă şeful statului s-a referit direct la un film, nimeni nu ar fi îndrăznit să ridice degetul, dar mă aşteptam la semne tăcute de simpatie, priviri, gesturi… Nimic! Solidaritate?! Uniune spirituală şi de viaţă? Indiferenţă totală! Nu m-a surprins această atitudine! Mai mult! În perioada Conferinţei de la Mangalia eram în vacanţă la 2 Mai. În fiecare seară mă întîlneam cu un critic literar la umbra unei viţe de vie şi discutam cu ardoare ce se întîmplase la Mangalia şi articolele care apăreau în ziare. După mai mulţi ani, colegul şi scriitorul cu care am stat de vorbă se dovedise că era un colaborator al Securităţii şi pe care l-am găsit în Dosarul de Securitate (*Un tigru de hîrtie*). În acele zile a apărut în ziarul *Scânteia* un articol scris de un scriitor de la Cluj care analiza favorabil evenimentul de la Mangalia, după '89 a ajuns Preşedinte al Uniunii Scriitorilor". Cele două nume amintite aluziv sînt uşor de stabilit. Refuzînd prin urmare ambiguitatea, versatilitatea, spiritul tranzacţional, trădarea a destui confraţi, Bujor Nedelcovici se apropie de poziţiile exemplare ale Monicăi Lovinescu, ale lui Virgil Ierunca, Ion Negoiţescu, Paul Goma, Dorin Tudoran. Natural că n-ar putea contrasemna disocierea dintre etic şi estetic, cu pretenţia ipocrită că trebuie urmărită doar opera: „Este o aberaţie care continuă să fie susţinută". Departe de scriitorii care s-au grăbit să sară în barca puterii iliesciene, de factura în bună măsură doar a unui comunism remaniat, Bujor Nedelcovici indică noul şir de oportunisme, fără a-i omite pe reprezentanţii săi, deveniţi nu o dată moralizatori plini de morgă ai opiniei publice: „După '89 mulţi scriitori nu au luat «Drumul Damascului», ci «Drumul la Cotroceni» şi au primit funcţii în diplomaţie, la Academie, la reviste, ziare, televiziune şi aşa s-a instaurat o nouă clasă socială «a noilor îmbogăţiţi», «a plutocraţiei, a oligarhilor», pentru că «*Tout est toujours pareil*»". Romancierul nu ocoleşte nici injustiţia raportului dintre comunism şi fascism, trădînd, nu încape îndoială, complexul de culpabilitate al celor care au slujit comunismul. În vreme ce extrema dreaptă e blamată inclusiv prin pedepsirea în justiţie a negaţionismului, extrema stîngă are parte de o toleranţă în spatele căreia se pot desluşi trăgătorii de sfori, din motive prea puţin onorabile, ai marionetelor ideologice de odinioară: „Un subiect de evitat este acela de a compara cele două sisteme totalitare: nazismul şi comunismul. Nu este vorba de o similitudine, ci de o comparaţie (ce se deosebeşte şi ce se aseamănă) care a fost făcută încă de la Vasili Grosmann (*Viaţă şi destin*), Waldemar Gurian, Hannah Arendt, Ernst Nolte, Renzo De Felice şi pînă la Alain Besançon şi François Furet". Ţara noastră n-a avut, aşa cum s-a întîmplat în alte ţări din fostul bloc comunist, o lege a lustraţiei, nici măcar o mulţumitoare disjuncţie de condeierii care au slujit cu zel regimul „ilegal şi criminal", cum se afirmă într-un document oficial care însă nu a avut efectele scontate: „Din contră! Sunt reabilitaţi şi fotografiile lor apar în numeroase reviste şi ziare ca victime ale campaniilor de denigrare". Neocomunismul se află în plină ofensivă sub chipul perfid pragmatic al adaptării sale la mecanismele economiei de piaţă şi la o democraţie frecvent „iluzorie şi de potemkinadă". Se manifestă chiar tentative de „reabilitare" a liderilor dictatoriali ai regimului, Gheorghe Gheorghiu-Dej şi Nicolae Ceauşescu. E de aşteptat ca acerbul critic al actualităţii care e Bujor Nedelcovici să se pronunţe şi asupra contingentului de noi recruţi ai taberei procomuniste. Asupra celor care, de la Ciprian Şiulea la Matei Alexandru, ornamentează cadavrul totalitarismului cu zorzoane livreşti şi estetice, în vederea unei eventuale resurecţii. Mai gravă decît atitudinea nostalgicilor vîrstnici, reacţia lor semnifică un recul de mentalitate care aşterne o umbră cinică atît asupra trecutului cît şi asupra viitorului. Îi oferim lui Bujor Nedelcovici spre meditaţie un text semnat de Andrei Ujică: „La urma urmei, dictatorul nu e decît un artist ce are posibilitatea să-şi pună integral în practică egoismul; e doar o chestiune de nivel estetic dacă el se numeşte Baudelaire sau Bolintineanu, Ludovic al XVI-lea sau Nicolae Ceauşescu". Rînduri a căror aberaţie speră a se salva, cufundîndu-se, după cum vedem, în adîncul ridicol… Defel accidental, un proiect pios al lui Bujor Nedelcovici nu s-a putut pînă azi împlini: „De 24 de ani mă străduiesc să construiesc un monument în «*Memoria şi cinstirea celor 450 de scriitori arestaţi, judecaţi, condamnaţi, dintre care unii au murit în închisorile comuniste din perioada 1945-1989*». (…) De 24 de ani mă străduiesc să realizez acest proiect şi dacă nu va fi realizat de generaţia noastră, cei care vor urma nu vor afla că Gh. Brătianu, Mircea Vulcănescu şi alţi scriitori au fost torturaţi şi au murit în temniţele comuniste". Nu e surprinzător faptul că împotriva lui Bujor Nedelcovici s-au îndreptat săgeţile pornite din arcuri mînuite inclusiv de unele nume cunoscute: „Mircea Iorgulescu: «Fabricarea unei imaginare biografii de martir, victimă şi totodată erou», «ficţiuni în profilul autobiografismului autovalorizant». Gabriel Dimisianu: «parcă ar vorbi Novicov sau Moraru», «factor justiţiar», «fervori justiţiare», «necruţătorul chestor moral», «neîmblînzitul justiţiar», «sumbru inchizitorial, inadecvat spiritului propriu al artei», Ion Vianu: «Un Jdanov la Paris». Radu F. Alexandru: «tulburătoare ipostaze ale mizeriei umane», «să te rogi pentru sănătatea şi liniştea robului lui Dumnezeu pe numele B. N. pentru că, o ştim, în doze fără măsură, prostia şi ridicolul pot fi letale», «Domnul Bujor are probleme legate de discernămînt, de judecată şi comportament»". Iarăşi o „solidaritate"? De data aceasta împotriva unui consecvent militant anticomunist! E suficient pentru a înţelege cum stau lucrurile să oferim o însemnare a Monicăi Lovinescu, datată 1 martie 1992, din *Jurnalul* său: „Am impresia unei halucinaţii (şi o scriu). Oare nu cumva ne-am înşelat, am visat, şi în 1989 am scăpat de fascism şi nu de comunism? Nu comuniştii sunt aceia care au domnit (distrugîndu-ne fizic şi moral) aproape o jumătate de veac, ci legionarii. Comuniştii n-au avut puterea decît puţine luni şi apoi, arestaţi de Antonescu în timpul războiului, n-au mai ieşit din închisori decît în… 1964! Numai o astfel de inversare ar face normală acum investigaţia asupra trecutului lui Mircea Eliade şi nu al lui… Arghezi, de pildă". N-am putea încheia mai oportun decît cu o exasperată mărturie a lui Bujor Nedelcovici: „Aş fi putut să le spun: «Nu vă jucaţi cu mine! Sunt o bombă!» (Nietzsche) sau, cel puţin, «J'ai le pouvoir de dire NON!»".

Gheorghe GRIGURCU

*Bujor Nedelcovici, *Culoarea timpului. Cronici, recenzii şi articole publicate în Occident şi în România*, Ed. Allfa, 2014, 296 p.

Platon, totuşi, ar trebui să reconsidere

Dacă l-ar fi lăsat să conducă lumea, probabil că **Nicolae Coande** n-ar mai fi apucat să publice **Nu m-au lăsat să conduc lumea** la Casa de editură Max Blecher, în 2015. Şi ar fi fost păcat, pentru că oricum poezia de aici este întrucâtva politică, deci implicată.

Însă prima preocupare e poezia: „Puteam să jur cîndva că omul are nevoie de poezie/ cum are leul de carne zilnic/ dar de cînd am aflat că fiara trebuie să mănînce/ 7 kilograme pe zi pentru a fi în formă/ nu mai sunt atît de sigur" (*Vara Tequila*). Iată dovada speciei inferioare: omul, spre deosebire de fiară, poate supravieţui în afara formei, năclăit.

Primul grupaj, *Impostura*, chiar îl provoacă ironic pe arhiestetul Maiorescu: „Nu m-au lăsat să conduc lumea la cinci ani cînd aveam/ putere lacrimi/ numele îmi era mai mare decît capul" (*Nu m-au lăsat să conduc lumea*). Dar nu e şi poezia o chestiune de politicale, un govern generaţionist de promovare, cum ar zice Liviu Ioan Stoiciu? N-are şi poezia nevoie de defuncţi reprezentativi, care să îi legitimeze pe cei

ai prezentului, tânjitori la selfies introduse în manualele şcolare? „Merită să începi ziua/ şi mi-am dat seama cînd plutea înspre mine că/ Eminescu/ ar fi fost optzecist dacă-ar fi avut generaţie" (*Să bei după zi*).

Este, constant, tensiune şi combativitate în aceste versuri. Nicolae Coande este un temperament alert, peste care s-a altoit un om de litere discursiv, uneori chiar vorbăreţ. Din tufele urbanizate ale peisajului poetic ţâşneşte deodată pantera iritată, nemulţumită, frustrată: „dacă bagi cuţitu' în hartă în orice loc la întîmplare/ curge sînge întunecat – atît de încordată e Ţara./ O haită şi nimeni să ne ajute sub gluga iernii./ Uneori Dumnezeu tărăgănează" (*Harta*).

Fibra macedonskiană se încoardă şi când vine vorba despre evazionismul naturist, nepermis în epoca consumismului dereglat: „Ei cred că te poţi retrage în natură să scrii/ cum ai desface o conservă cu poezie în sînge/ dar impostura e veche" (*Impostura*).

Multe dintre aceste texte pătimaşe sau zornăitoare de referinţe prestigioase se termină cu câte unul-două rânduri memorabile, ba chiar poetice: „Tăcută ca o ţiglă pe casă a crăpat vara" (*Impostura*), „Îmi place să-mi închipui lucruri care mă scot din sărite" (*Greaca lui Dumnezeu*), „Sîntem aici să mîncăm pămîntu' ăsta să scriem versuri/ luxoase/ pentru femei care nu citesc" (*Viaţa secretă a mamei mele*), „Mi-e dor de un pahar de vin băut cu un sărac, plătit/ din buzunarul nostru comun" (*Buzunarul*).

În ciuda faptului că scriitura aceasta împărtăşeşte toate credinţele mainstreamului şi că nu îşi propune aventuri experimentale, ea este, totuşi, capabilă să se întoarcă împotriva ei înşişi. Astfel, poezia lui Nicolae Coande reuşeşte să se apuce de păr şi să extragă din comodităţi şi auto-extazieri: „Mă cred intelectual respir – valorile mele consacrate/ tulbură la amiază/ liniştea pisicii care vînează în somn. Ştiu cînd cineva/ vorbeşte cu mine/ şi cînd vorbeşte cu cine crede el că sînt eu" (*Momentul crimei)*. Lupta cu corcelile literare nu este fulminantă, dar nu încetează niciodată: „mulţumit să conving în felul poeţilor vicleni care/ s-au prins/ că romanul le aduce prosperitate" (*Importante sînt locurile*).

Uneori mă gândesc la Nicolae Coande ca la un chopper cărunt, colţos şi tandru în acelaşi timp. Candoarea lui nu s-a ofilit cu totul, ci s-a transformat într-un ambient post-apocaliptic: „Urme de tenişi pe cerul Pămîntul a ars şi noi stăm cu toţii în burta lui" (Ce *faci tu cu viaţa ta e viaţa ta*). El e un fochist negru, aşa cum se şi numeşte un ciclu poetic cu viziunile înflăcărat-întunecate ale unui orb: „e un pian pe fundul mării unde nu-i noapte, nici zi,/ în netulburata linişte a unui orb care se roagă doar/ cu pleoapele" (*Poştasul*).

Dincolo de tehnica scriiturii, poetul este un sceptic nemântuit. Lumea este în stare post-paradisiacă, iar asta din cauza speciei supreme aflate în retard: „Trebuie să înţelegi că frumuseţea vine din pămînt,/ dar nu trece dincolo de noi" (*Noroiul*). Sistemele construite de umani sunt şi ele defecte, urmărind doar stâlcirea şi ajustarea la ideologia oficială: „Cum ai izbi o femeie cu faţa de gratii în timp ce-i spui/ *Te iubim dar patriotismul tău lasă de dorit*". Lipsa de posibilităţi şi soluţii este imensă. Nu există scăpare dintr-o distopie huxleyiană transmisă de la o generaţie la alta cu efervescenţă: „antimateria se dă în pliculeţe dimineaţa amiaza/ şi seara,/ bale mai limpezi nu sunt" (*Tatăl Nostru Biroul Politic*).

Toate aceste urlete şi scrâşneli nu sunt atât de audibile ca în selecţia mea, ele fiind acoperite de multe alte straturi de text. Bandajarea mesajului în text neutru domoleşte serios furia negativistă. Însă pentru ochiul atent, riposta de natură politică n-are cum să alunece sub estetismul neutru: „Nu am fost vreodată în Siberia dar pot să jur că am pe cineva acolo" (*Fochistul negru*). Un mistic al negativităţii, cum l-a catalogat Al. Cistelecan, protejat de bogate falduri literare.

Felix NICOLAU

Colocviile revistei *Reflex* de la Băile Herculane

Dacă este iunie, este luna desfăşurării Colocviilor revistei *Reflex*, care au loc în fiecare an la Băile Herculane. Ediţia din acest an, a XVII-a (14–17 iunie), a fost organizată profesionist de către redactorul-şef al revistei *Reflex*, poetul Octavian DOCLIN, care a înscris astfel finanțatorii evenimentului, CONSILIUL JUDEŢEAN CARAŞ-SEVERIN și CENTRUL JUDEŢEAN PENTRU CONSERVAREA ŞI PROMOVAREA CULTURII TRADIŢIONALE, pe harta culturii românești.

Programul colocviilor revistei *Reflex* s-a desfășurat sub genericul: „Pictură. Poezie. Sculptură”, cuprinzând, în prima seară, prezentarea revistelor şi editurilor invitate și lansarea ultimelor apariţii editoriale, iar în cea de a doua zi colocviul „Arta plastică din România, azi”, în cadrul căruia s-a prezentat referatul „Oravitzan – 75”, și colocviul „Poezia rugului aprins”. Au vorbit criticii Pavel Șușară, Cornel Ungureanu și protopopul de Reșița VASILE PETRICA. În seara celei de treia zile a avut loc recitalul poeţilor prezenţi, pus sub semnul unui vers al lui Lucian Blaga – „Opreşte, Doamne, Ceasornicul”.

Din județul Argeș au fost invitate revistele editate de Centrul Cultural Pitești, *Cafeneaua literară* și *Argeș*.

În mare, Colocviile Reflex au dezvoltat teme interesante, iar peste asta a prilejuit întâlnirea cu poeți, prozatori, pictori, critici pe care, altfel, nu îi întâlnești decât în paginile revistelor și ale cărților. Am avut totodată prilejul să ascult câteva poezii citite de Michel Bénard și Eliane Hurtado și să răsfoiesc *L'agora*, revista Societății Poeților Francezi.

Oferim mai jos o parte din poeziile citite la Colocvii.

Poezia de sub muntele Domogled

MICHEL BÉNARD

Fertilité

Ce matin la terre se nourrit
De l’humus et du sang
D’un ciel qui s’embrase,
Et je me relie à elle
Par la mémoire de l’enfance
Sur l’aguillée bleue
De la naissance du jour,
Qui incise son signe d’amour
Au givre d’une vitre irisée.
Ce matin la terre s’imprègne
D’odeurs de sèves et d’intimes senteurs
Et je me relie à elle,
Par ce souvenir d’homme
Ayant soudain conscience
Qu’il prend racine dans l’âme
Et la chair de la femme.
Musicale communion de l’indicible
Donnant reliance à l’osmose de l’ultime,
Lorsque du bout de mes doigts je délie
L’évanescence de ses pensées en braille.

Fertilitate

Dimineaţa pământul se hrăneşte
Cu humus şi cu sânge
Dintr-un cer ce se-aprinde
Și mă leg de ea
Prin amintirea copilăriei
Pe indicatorul albastru
Al naşterii zilei,
Care-şi incizează semnul de iubire
În chiciura unui geam irizat.
În dimineaţa asta pământul se-mbibă
Cu arome de seve şi intime parfumuri
Și mă leg de ea,
Cu această amintire de bărbat
Având deodată conştiinţa
Că prinde rădăcini în sufletul
Și-n carnea femeii,
Comuniune muzicală a nerostitului
Ce leagă cu osmoza din urmă,
Când cu vârful degetelor mele dezleg
Evanescenţa gândurilor sale în braille.

Hommage

...sur les pas d’Arthur Rimbaud

En ces journées de fragments nostalgiques,
Je m’en retourne aux semelles rimbaldiennes,
Aux ivresses marines, aux saisons en enfer,
Par le seul dérèglement des sens,
C’est l’errance absolue,
La liberté qui s’affiche
Sur l’éblouissement ds murs décrépis.
Chaque pavé de la place Ducale
Recouvert de mousse devient
Une vague d’écume turquoise,
Du pied je foule l’herbe humide de l’aube,
Je respire la transparence de la lumière
Qui sacralise le lavoir de Roche.
En ces journées de fragments étiolés
Tout simplement je pense à toi,
Et calligraphiel’alphabet de ton nom
Dans mon livre de silence.

Omagiu

...despre paşii lui Arthur Rimbaud

În aceste zile de nostalgice fragmente,
Mă întorc la urmele lui Rimbaud,
La beţiile marine, la anotimpuri în infern,
Prin simpla dereglarea simţurilor,
Este rătăcirea absolută,

Libertatea afişată
Pe uimirea zidurilor în ruină.
Fiecare piatră din pavajul pieţei Ducale
Acoperită de spumă devine
Un val de spumă turcoaz,
Cu piciorul strivesc iarba umedă din zori,
Respir transparenţa luminii
Care sfinţeşte spălătorul din Roche.
În aceste zile de fragmente atrofiate
Pur şi simplu mă gândesc la tine,
Şi caligrafiez alfabetul numelui tău
În cartea tăcerii mele.

ELIANE HURTADO

Poetă, pictoriţă şi restauratoare de picturi, Eliane Hurtado face parte din Société des Poètes Français din Paris.

«Ea meditează în stele, îşi parfumează cuvintele cu seve de iubire, transpune în viziune volatilă subtilul viselor sale. Muzicalitatea poeziei sale deschide aripi îngerilor, paleta ei verbală ţese un fir roşu ce leagă continente.» - scrie poetul Michel Bénard, laureat al Academiei Franceze şi Cavaler al Artelor şi Literelor, pe coperta a IV-a a volumului de poezie din care am prezentat aceste poeme şi care se numeşte «L'Accroche Nuages».

Elle prie

Elle prie
Dans l'ombre de la cathédrale,
Elle est sincère
Elle se confie,
A genoux elle implore l'Etre Suprême
Son Ange Gardien au sourire mystique.
Une larme glisse sur sa joue.

Elle prie,
Un fragment de vitrail irisé
Dépose sur sa destinée
Un faisceau lumineux
Fait de rouge et de bleu,
Quelques gouttes de lumière
Comme les perles d'un chapelet
Sur le clavier de cristal
Elle prie.

Ea se roagă

Ea se roagă,
În umbra catedralei,
Este sinceră
Se confesează,
În genunchi ea imploră Fiinţa Supremă
Îngerul său păzitor cu surâs mistic.
O lacrimă îi alunecă pe obraz.

Ea se roagă,
Un fragment de vitraliu irizat
Aşază pe destinul ei
O rază luminoasă
Face din roşu şi din albastru,
Câteva picături de lumină
Ca boabele unei mătănii
Pe un pian de cristal

OCTAVIAN DOCLIN

Autoportret

(gol am venit, gol mă duc)

Doclina-m-aş şi n-am cui
doclina-m-aş vinului
şi smerit copilului
şi-ncet asfinţitului
şi în veci liturgului
de din deal de la Doclin
de la Mănăstire-nchin
între Eros şi Thanatos
am trăit viaţa pe dos
dar nu mai puţin întors

între Thanatos şi Eros
cînd pe-o stea şi cînd pe jos...

Puterea şi duhul vinului de Smederevo

Minunatului poet şi frate, Goran Georgevici

Cînd aud tînăra femeie sîrbă din Smederevo cîntînd
cînd văd bărbatul sîrb din Smederevo dansînd
sîngele îmi sparge venele
şi dă în clocot precum vinul
din strugurii de pe dealurile din Smederevo
o Doamne dă-mi puterea ca versul meu
să aibă aceeaşi putere
ca buchetul vinului din Smederevo
încîntîndu-mi cuvintele acestui poem
cu duhul lui precum mirosul trupului crud
al fecioarei din Smederevo.

VIRGIL DIACONU

Tatăl meu

În ultima vreme, tatăl meu se întorsese la cele sfinte.
Biblia se mutase din raft pe masa de lucru,
în mâinile lui *Cartea Psalmilor* se deschidea singură.
Tatăl meu se întâlnea cu Domnul în camera lui.
În fiecare zi, cu Domnul, în camera lui.

În ultima vreme, tatăl meu se împărţea
între biserica de acasă şi bisericile oraşului.
Biserici care, de la o vreme, îl învăţaseră pe de rost.
Aici îşi petrecea el o parte din zi,
între Maica Domnului şi Domnul.
Uneori, la plecare, câte un sfânt cobora din icoane
şi îl însoţea, nevăzut, pe stradă. Ştiu asta
pentru că tatăl meu vorbea mai tot timpul cu cineva,
deşi nu era nimeni în preajmă.

El alerga prin oraş ca să răspândească
Cuvântul Domnului.
Pentru cine avea timp să-l asculte şi pentru cine nu avea.

Buzunarele lui erau întotdeauna pline cu rugăciuni,
pe care le împărţea trecătorilor la întâmplare.
- *Asta e pentru viaţă lungă*, spunea, *asta pentru copii.*
Iar asta pentru salvarea sufletului înecat în păcate!

În ultima vreme, tatăl meu îşi rânduise
toate cele de trebuinţă plecării.
Costumul cel negru şi cămaşa;
cravata şi pantofii cei buni.

Poate că aşa trebuie să arate la întâlnirea cu Domnul,
îmi spuneam, în timp ce îl îmbrăcam
în lumina lumânărilor
şi a dimineţii înecate în ceaţă.

Atunci, în ziua întunericului, eram trei:
eu, trupul său împietrit şi Domnul.
Şi Domnul, care venise să îşi ia sufletul înapoi.
Ascuns în lumina rece a lumânărilor,
să îşi ia sufletul înapoi.

Fireşte, eu nu am înţeles niciodată
de ce are Domnul nevoie de sufletele noastre.
De ce ne strânge El sufletele în împărăţia Sa,
încă de la începuturi.

Iată de ce va trebui să fiu cât se poate de atent:
ca mâine vine Domnul şi îmi cere sufletul!

Deşi cel mai bine ar fi să se ferească din calea mea,
îmi spuneam, în timp ce îl îmbrăcam pe tatăl meu
în lumina rece a lumânărilor
şi a dimineţii înecate în ceaţă.
Să se ferească!

MANOLITA DRAGOMIR-FILIMONESCU

Poetă şi traducătoare, membră a Uniunii Scriitorilor din România, a Société des Poètes Français, Paris, a Uniunii Autorilor și Regizorilor de Film din România.

Trecere de noapte

Culori de noapte coborâte în palma
unui vânt trecător. Este ora când păsările
se pun la adăpost. Nici un strigăt nu sfâşie timpul
acestui colţ secret. Nicăieri paşii nu răsună ca
sticla spartă. Sufletul se descoperă
la sunetul unui instrument
care nu cântă decât pentru singuratici.
Sufletul se ridică mai apoi
către o dimineaţă posibilă.
Este ora-n care nu-ţi mai ascunzi
lacrimile topite la liziera de sunete.
Suntem pe meterezele
unei fortăreţe pe care însuşi sufletul le păstrează
ca şi cum aripile unei alte păsări ar fi semănat calmul
pe piatra ce respiră şi ea încetişor.

Lucruri pierdute recent

Pe jumătate căzută-n zăpadă o pasăre îşi uită grijile
pană după pană, încetişor ca pentru a pătrunde în
coridorul morţii. Acolo nu mai sunt vânturi aspre şi
amărăciunea ofilind albastrul cerului. Acolo se trăia
cu aer şi cu flori căci oxigenul nu mai aprindea
somnul zborurilor.
Pe jumătate despărţită de aripi pasărea surâde şi-şi scoate
penele din celelalte bucăţi din soarele pictând în galben
iarba şi privirile uscate. Sub cerul nopţii nimeni nu
revine ca să urmărească spectacolul neaşteptat al scenei
ridicate cu puţin în urmă. Pasărea zboară peste sângele
ei risipit şi-şi lasă penele să cadă arse de poemele pe
care nimeni nu le va mai rosti vreodată.

DAN DRĂGOI

Știam

Știam c-o să vin dintr-un timp nenăscut,
Dintr-un crater nevăzut al uitării,
Ca lava fierbinte ce curge tăcut,
Iubire târzie pe geana-nserării.

Știam c-o să vin dintr-un timp ancestral,
Să-mi răsari în brațe și-n brațe să-mi suspini.
Pe țărm te-așteptam să sosești pe un val,
Pierduta mea floare brodată cu spini.

Știam c-o să vin dintr-un timp de mirări,
Știam că m-aștepți pe nevăzute redute
Să îți aduc din albastrele zări
Corabia de aur a iubirii pierdute.

Știam c-o să vin dintr-un timp ne-ngrădit,
Unde păsările zbor către astre.
Doar tu să-mi fi răsărit și-asfințit,
Sub pleoape să ascunzi visările noastre.

ELA IAKAB

Chemare

Un halou enigmatic înconjura,
abia perceptibil,
urmele paşilor mei,
desenând o cale întoarsă
către răspântia celor trei lumini,
originare în Cassiopeia.

Promite-mi să nu te sperii,
când voi veni spre tine!
Sunt tot eu,
fecioara – arcaş din himera
de dinainte şi de după asceza ta

de scrib al propriilor miraje,
de dinainte şi de după
naştere şi moarte.

Te rog, nu fugi de trupul meu,
îngemănat noaptea,
cu albul,
cu galbenul,
cu portocaliul stelar.

TOMA GEORGE MAIORESCU

Când mascat în baracudă

Când mascat în baracudă
Maceram o dudă udă
Mult jignită o dameză
A strigat: „Nu sunt dormeză!"

Cine sare-n Cadilac
Din culturile de mac?
Un zburdalnic pui de drac
Nici godac nici vârcolac
Patachin dar și burlac
(Cel extras din fund de lac)

Ca să scape de dalac
S-ar sui și-n vârf de ac
(Forme joase de relief)
Crezi în bucătarul-şef
(Cel întins într-un hamac?)

Dacă ai flegmat pe clanţă
N-aștepta să-ți tai chitanță
Vine fuga-o cotoroanță
Ca să-ți pună de-o romanță
S-o asculți în manutanță

Bate pasul vin recruții
Unde-i mopul Nuți-Buți?

Când mascat în baracudă
Mestecai o nudă udă

Orice sens e contrasens
Când nonsensul este sens
Parabens
O
Parabens (1)

1. Felicitări (portugheză)

VICTORIA MILESCU

Poeţilor noştri

Bieţi poeţi risipiţi, uitaţi
prin colţuri de ţară
nimănui nu îi pasă
ce respiraţi, ce mâncaţi, ce beţi,
lăudaţi abia după ce dispăreţi
bieţi poeţi rătăcind în căutarea fraţilor,
surorilor, niciodată găsindu-i
şi ei căutând acel ceva la fel ca voi
dar mereu altundeva, altcumva,
bieţi poeţi treziţi brusc de prima lopată de pământ
ca un acoperiş razant din cerul răsfirându-şi
stelele coapte pentru mâinile voastre înfrigurate
încleştându-se uneori pe sticla verde
cumpărată la primul colţ de univers,
din care gâlgâie o lume mai omenoasă,
bieţi poeţi îngropaţi în tăcere
fără să fi cunoscut gloria, laurii învingătorului,
singuri mereu de cum vă ridicaţi din aşternut
puneţi pe hârtie visul din care aţi fugit
împărtăşindu-l primului om de pe stradă,
ori chefliilor seculari
cu rădăcinile înfipte în mesele lungi, geluite,
purtându-şi ratarea ca pe o medalie strălucitoare
dintr-un război nevăzut şi neauzit,
neştiind ce să facă
atunci când li se aduce dinainte o tipsie
cu o prea mare frumuseţe,
peste puterea lor de rezistenţă la uimire,
atunci aripile tocite ies din geanta lor învechită
şi boabe de lacrimi de chihlimbar alunecă
dintre coperţile unui caiet negru, cu răbojuri,
bieţi poeţi necunoscuţi, nerecunoscuţi
de critici în vogă,
dispreţuiţi pentru o silabă în plus ori în minus
în *ars scribendi*,
amânaţi *sine die* la premii, stipendii, onoruri,
voi ajungeţi ultimii la marea pomană naţională,
bieţi poeţi blamaţi doar
pentru că la o magie a voastră
se deschid mugurii cu parfum, iar păsările
încep să cânte în limbile altor planete,
nicăieri nu sunteţi acasă
având tot şi nimic,
mergeţi cu îndemânare
pe muchii de foc şi de gheaţă,
zburaţi ca ciocârliile şi ca vulturii,
aţi putea doborî munţii doar cu o privire
şi întoarce râurile cu o şoaptă aurită,
voi sunteţi mereu alungaţi
să nu ne contaminaţi de nebunia voastră celestă,
bieţi poeţi blestemaţi
jinduind să fiţi ca ceilalţi,
cu nostalgia paradisului prelingându-se pe sub pleoape,
dezrădăcinaţi din familia îngerilor,
alungaţi de vântul cosmic
din grădinile de trandafiri printre care adiau silfide,
bieţi poeţi orbi
trăitori pe un pământ flămând, gol,
unde haitele muşcă din voi pentru cină
într-o ţară ce geme de sărăcie, dar e plină de poezie,
adoraţi şi defăimaţi, încrezători şi dubitativi,
curajoşi prin *cogito, ergo sum*,
sfâşiaţi între *to be or not to be*,
bieţi poeţi avizi de lumini
ce greu răspund adevărul, dreptatea
la chemările voastre de liră,

aici sunteţi într-o abundenţă suspectă,
cu o asistenţă mică şi surdă,
bieţi poeţi vorbind limba sulfinei, a privighetorii,
a leului, tigrului, dar îngenunchind în faţa unei furnici
voi nu încetaţi să vă naşteţi
spre disperarea unei lumi din ce în ce
mai aglomerate, mai strâmte, mai strâmbe,
bieţi poeţi văzând drumul bun dar
mergând pe-alături cu o ciutură spartă,
la răscruce cântând şi jucând şi plătind
lăutarului cu o inimă de aur pulsând în palmă,
voi scrieţi cu sângele vostru
povestea fiecăruia dintre noi,
răspândiţi prin colţuri de lume, de univers,
voi demult nu mai sunteţi
decât vers călător,
bieţi poeţi risipiţi, ce habar n-au de puterea lor...

PAULINA POPA

Cea care ne poate salva

ne privește și ne trimite
să ne creștem fiii în ierburile gândului.

Piatra aşezată în mijloc
creşte în cercuri de oglindă.

Urcă piatra, are aripi ca pasărea.

Ca un poem alăptat cu grijă,
acoperit pe gură
cu o floare de porțelan, urcă!

Ca un poem fără dans, fără partener,
ca un poem însingurat,
din care se prelinge miere.

Uitată undeva,
într-un colț al spitalului municipal,
lacrima dragostei.

Prin hubloul de cârpe,
nici luna nu mai e lună.

La capătul vieții,
cea care ne poate salva,
sună clopoţelul de aur.

Iarnă nu va fi,
vor fi doar ninsori calde şi moi.

Cea care ne poate salva,
ne va ridica, unul câte unul!

Ne va trimite
în ierburile gândului.

Acolo vom vedea oglinda sinelui,
în toată măreţia ei.

COSTEL SIMEDREA

Mărturisire

Când negura se lasă peste viu
Ca un păcat pe minţile uituce,
Eu nu la dreapta Ta aş vrea să fiu
Ci spate-n spate, pe aceiaşi cruce.

Prin palme să ne treacă-acelaşi cui
Chiar dacă vom privi spre zări opuse
Şi mă întreb dacă e drept, ori nu-i,
Pe crucea Ta să fiu şi eu, Iisuse.

Dar Tu păcatul mi l-ai luat, povară,
Şi atunci, la chin, aş vrea să-Ţi fiu părtaş!
Să simt şi eu cum este să te doară
Suliţa-nfiptă-n coaste, de-un sutaş...

Iar când vom fi străpunşi de-acelaşi fier,
Când cu aceeaşi lacrimă vom plânge,
Voi înţelege că mai pot să sper:
Pe lemnul crucii am fost fraţi de sânge.

Şi o să-mi aperi zilele cărunte,
Preamilostive frate. Şi, blajin,
Tu n-o să laşi ca eu să port pe frunte
Nici măcar umbra unui singur spin.

De-aceea îţi spun azi, la ceas târziu,
Când nu ştiu paşii încotro m-or duce:
- Eu nu la dreapta Ta am vrut să fiu,
Ci lângă Tine, pe aceeaşi cruce...

ADRIANA WEIMER

Lumină de stea

Se va întoarce
fructul în sămânţă
şi strălucirea solară
în lumină de stea
îşi va regăsi cerul;

se va întoarce
izvorul la matcă
şi cuvântul în sens
îşi va regăsi calea;

cântecul
se va reîntoarce
în sfere
şi rugăciunea
va renaşte
calea sfinţirii.

În lumină voi apune,
în lumină voi trece,
cum lumina-n vitralii
îndumnezeită-n
altare.

NICOLAE SILADE

montana

I
să ieşi de pe facebook să ieşi cât mai repede ca şi cum ai ieşi
dintr-o lume care a apus de mult ca şi cum ai ieşi din tine însuţi
cel care ai fost spre a intra în tine însuţi cel care eşti să priveşti
îndelung un răsărit de soare până când vei înţelege că e întâiul
răsărit să priveşti râul să-i asculţi curgerea până când înţelegi

că toate curg asemenea lui să-l priveşti îndelung până când
vei vedea în el izvorul şi norul din care picură toate în care toate
se preschimbă să ieşi din propria ta limbă şi să gândeşti în toate
limbile pământului să le vorbeşti pe toate precum păsările care
cântă la fel dintotdeauna pentru totdeauna să înţelegi numai tu

ce nu înţelege nimeni şi muntele din zare să fie cel mai tare
munte cel mai mare cel mai înalt muntele lui dumnezeu muntele
creat de dumnezeu pentru tine să te înalţi deasupra lui să te înalţi
deasupra deasuprelor să vezi totul ca-n palmă linia vieţii şerpuind
precum râul precum râul ce curge dintotdeauna spre totdeauna

II
să notezi tot ce vezi ce auzi tot ce simţi ce gândeşti iar cuvintele
să fie izvorul să fie râul ce curge de la stânga la dreapta purtând
cu el toate gândurile negândite toate înţelesurile neînţelese să fii
cel ce vede nevăzutele şi râul ce curge de la dreapta spre stânga
râul ce curge prin sânge şi urcă mereu spre cele şapte izvoare

să te cazezi la golden spirit la grand spirit să priveşti de pe balcon
mulţimea care traversează podul cernei mulţimea care traversează
viaţa ca o invazie de fluturi albi peste un câmp de roze să descoperi
prins între sălcii colacul de salvare al unui copil colacul de salvare
a copilăriei şi să fluturi o eşarfă albă deasupra unei vieţi en rose

şi să fie o seară şi încă o zi să înduri precum muntele arşiţa zilei
precum muntele furtuna de vară să rămâi drept precum el şi senin
şi măreţ căci mărunte sunt toate cele ce trec mărunte imperiile lumii
şi recreează-te dacă ai venit aici să te recreezi recreează-te îţi spun
căci viaţa este foarte lungă şi nu-ţi ajunge o viaţă să o înţelegi

III
noaptea în munţi nici nu ştii dacă te afli în munţi sau în cer
şi noaptea în munţi e ca noaptea începuturilor lungă şi rece
ca un râu ce străbate paradisul gol şi nu ştii dacă e letea de
altădată dacă e primul izvor şi nu ştii dacă te naşti din ape
sau mergi peste ele ca maimarele zeilor ca un mare mister

să locuieşti în munţi în muntele sfinţilor cu sfinţii muntelui
în grota albastră în grota haiducilor în hoteluri de lux afrodita
minerva diana şi hera şi dacia şi roman şi hercules şi ferdinand
să locuieşti în munţi ca-n tine însuţi ca şi cum ai locui în timp
şi în afara timpului ca şi cum ai locui întreagă istoria lumii

şi să fie târziu şi să fie devreme să fie un început nesfârşit
ca o stea ce răsare peste mulţimi de stele ca o cruce mare
de argint ce luminează pe un vârf de stâncă să urci în munţi
când munţii urcă din tine însuţi către tine însuţi să vezi că-n
munţi e totul doar în munţi eşti liber şi paradisul e în munţi

NICOLAE SILADE

MICHEL BÉNARD

ELIANE HURTADO

OCTAVIAN DOCLIN

PAULINA POPA

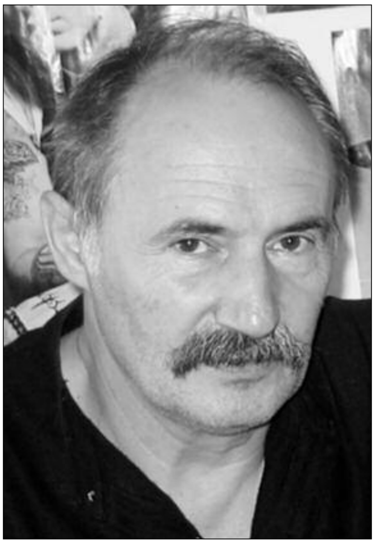

M. DRAGOMIR-FILIMONESCU

DAN DRĂGOI

ELA IAKAB

T. GEORGE MAIORESCU

VICTORIA MILESCU

Virgil DIACONU – convorbiri cu poetul Ioan VIERU *sau* Despre poezie, critica și viața literară

AFIRMAȚII RISCANTE: „USR ESTE ILEGALĂ JURIDIC”…

- Ai publicat de curând cartea de poezie „Hipnoza legii”. Publici des? Ai semnale din partea criticii despre cărțile tale? Cum apreciază critica poezia ta?

- Public rar, din motive pe care nu aș vrea să le enumăr. Nu că ar fi lipsite de sens, însă, dincolo de toate, scrisul ar trebui să rămână ceea ce a fost dintotdeauna și nu o formă de exhibiționism, de abuzare, așa cum vedem în ultima vreme. Despre receptarea critică nu vreau să spun decât că este una dintre formele subiectiv-necesare, care însă nu poate fi pusă înaintea literaturii propriu-zise. Criticii, puțini, mulți, însă valoroși în constituirea lor moral-intelectuală, s-au exprimat întotdeauna foarte bine despre cărțile mele. Unii dintre ei, când eram mai tânăr, mi-au arătat o susținere necondiționată, mai ales că nu făceam parte din grupuri de presiune.

- Poezia ta se înscrie în vreo direcție generaționistă? Aduce această direcție ceva nou și pozitiv fată de generația poetică anterioară?

- Am debutat în presa literară în anii '80, foarte de tânăr, pe fondul crizei sociale și culturale bulversante. N-am fost adeptul generațiilor, fapt care m-a distanțat de teoriile lui Laurențiu Ulici, un critic care mi-a arătat o constantă prietenie și atenție. Situația culturii românești postbelice, încă neclarificată, cantonată deocamdată exclusiv în răfuielile foștilor comuniști cu dosarele CNSAS-ului, este destul de deprimantă. Ce aduce nou o generație sau alta, este imposibil de cuantificat pe fondul unei blocade încă irezolvabile. „Nou și pozitiv” este un alt tip de abordare a literaturii în libertate. Generațiile anterioare s-au ilustrat prin cealaltă față, a confruntării cu totalitarismul. Sunt două lumi evident diferite, din care una profund traumatizantă, cu frustrări, ierarhii, ușor „militaristă”.

„Importanța acordată astăzi criticii, de către unii scriitori, nu este decât o formă de continuitate nostalgică a totalitarismului”

- Cum vezi critica literară în raport cu cărțile de poezie, în general? Este ea competentă, sau mai puțin competentă? E ignorantă, sau prea dură? Vizează critica literară anumiți poeți, sau îi bagă în seamă „pe toți”? Ce rol are critica generaționistă? Ce critici apreciezi în mod deosebit? Cu ce critici ai avut neînțelegeri, dispute?

- Am avut câțiva critici de poezie excepționali. Gheorghe Grigurcu, Eugen Simion, Daniel Dimitriu, Matei Călinescu sunt printre numele importante ale timpului. Paradigma s-a schimbat complet, avem o literatură exterioară barierelor ideologice și chiar lingvistice. Ipostaza criticului din trecut nu mai poate fi sub nici o formă la fel, și a ajuns zadarnică și inutilă repetarea poziționării lui ca factor absolut de decizie și putere literară. Importanța acordată astăzi criticii, de către unii scriitori, nu este decât o formă de continuitate nostalgică a totalitarismului, dintr-un refuz al societății deschise. M-am ferit de polemici cu unii critici din simplul motiv că fiecare, scriitor și critic, avem în esență viziuni relativ diferite și dreptul obsesisv legitim la aceste diferențe, și nu ar fi tocmai corect să ne confruntăm în defavoarea literaturii. Actul critic ar trebui să fie mult mai rebel, clar diferit de cel din ideograma ideologizantă. Îi apreciez pe Mircea Martin, Ion Pop, Mircea A. Diaconu, Mircea Iovănel.

- Ce părere ai despre premiile literare? Sunt premiați într-adevăr cei mai buni poeți/scriitori, sau mai ales favorizații unei anume generații? Crezi, de pildă, că

douămiiştii sunt la fel de premiaţi ca optzeciştii?

- Premiile literare sunt la noi mai mult iniţiativa interesată a unor grupuri care în numele promovării interesului personal se recompensează reciproc, se autoglorifică. Dacă la mijloc ar fi încrederea în valoarea propriu-zisă a premianţilor, lucrurile ar sta extraordinar. Însă asistăm la nişte calcule, nişte jocuri, la un amestec strivitor de arbitrarii. Idealul unei literaturi naţional-globalizante, cu instituţii de administrare a presupuselor valori, nu mai este posibil decât în formula unui „calm” de tip occidental.

- Au fost premiaţi de USR scriitorii din Consiliul de Conducere al USR? În ce procent? Crezi că există vreun scriitor din Consiliu nepremiat?

- Crede-mă, sunt total dezinteresat de cei care primesc premii sau, mai exact, își acordă premii. Sunt mulţi scriitori îndreptăţiţi la premii, medalii, cuvinte de laudă. Reușesc cei mai activi în viaţa socială, pliaţi pe modelul aplicaţiilor autohtone destul de incorecte. Interesul pentru asemenea chestiuni vine din absurdul care s-a instalat în această Uniune, din motive simplu de constatat. A primi un premiu literar în asemenea condiţii e la fel cu a-ţi face un laudatio în baie. Însăși organigrama Uniunii sună a vești sinistre.

„Am considerat actuala Uniune, tot timpul, o organizaţie stalinistă”

- Ești mulţumit de actuala conducere a USR, de modul în care ea conduce, organizează și finanţează activităţile culturale? Care sunt beneficiile spirituale ale membrilor USR în urma acţiunilor Uniunii? Nu mă refer la beneficiile celor din conducere, ci ale celorlalţi. Tu ce beneficii spirituale ai?

- Pentru mine Uniunea nu mai există de multă vreme, deși am fost obligat să-mi redobândesc în justiţie calitatea de membru. Am considerat actuala Uniune, tot timpul, o organizaţie stalinistă, sperând într-un reviriment al ei spre democraţie. Situaţia Uniunii este tipică istoriei Cenzurii. După ce a dispărut cenzura la centru, oficial, ea a fost transferată în redacţii, la forurile de control locale. A fost la fel de rău, dacă nu cumva mult mai rău. Uniunea este în aceeași situaţie. A dispărut partidul unic, coordonatorul ei, a dispărut și ea, rămânând un rudiment la care scriitorii cotizează pentru un buget enorm. Un sindicat al scriitorilor din România, sau mai multe, este necesar. Spiritual stalinismul nu oferă decât îndârjiri, conflicte, victime, impostură. Uniunea nu mai există în fapt de prin anii ’80, când a fost blocată.

- Observ că vezi lucrurile numai în negru, în timp ce L.I. Stoiciu, un poet pe care îl cunoaștem foarte bine, ne face să înţelegem într-un interviu că este chiar încântat de instituţia despre care discuţi. Cum vezi însă viaţa noastră literară?

- Lumea post-comunistă s-a schimbat în totalitate dincolo de graniţe. Numai în Serbia sunt 3 organizaţii ale scriitorilor, și toate au unele drepturi legale. În Rusia, la fel. Noi am rămas la nivelul regimurilor dictatoriale. Însă, o viaţă literară dominată de organizaţii, de o anume organizaţie, este un veritabil dezastru. Viaţa literară nu are nevoie de administratori unici, și nici de presiuni politice sau de altă natură.

- Poţi să definești poezia, în general, sau să enumeri câteva dintre constantele ei?

- Mitul poeziei moderne este însuși centrul literaturii și al modernităţii. Excluderea care funcţionează în spaţiul cultural românesc, și nu numai, este însăși integrarea spontană, instantanee în nucleele culturale occidentale. Constantele poeziei sunt asemenea forţei portante care menţine avioanele în aer. Poezia recuperează tot mai mult un specific, inclusiv în plan formal, care îi configurează autonomia.

„Poezia românească este ameninţată de sistemul cultural oficializat în termenii statului totalitar”

- Acestea sunt totuși aspecte mult prea generale. Spune-mi cel puţin cum este poezia contemporană

Colocviile revistei Reflex

românească în raport cu poezia? *Este ea unitară conceptual, sau este divizată generaţionist?*

- Tema centrală a interviului nostru este destul de transparent legată de Uniunea Scriitorilor. În general, literatura română contemporană, ca posibil concept, se află într-o expunere nemeritată la factori perturbanţi, efect al autoritarismului. A fi poet constituie deja o vulnerabilitate maximă. Ceea ce constituie esenţa culturii occidentale şi chiar orientale, a modernităţii, a ajuns la noi tranzacţionism definitoriu. Poezia românească este ameninţată de sistemul cultural oficializat în termenii statului totalitar.

- Există poeţi şi critici care deplâng soarta poeţilor care „nu au prins trenul poeziei optzeciste", şaizeciste, şaptezeciste... Trebuie musai ca poezia unui poet să fie şaizecistă, şaptezecistă, optzecistă, nouăzecistă, douămiistă, expresionistă, pentru a fi socotită poezie? Nu ţi se pare că poetul trebuie să prindă mai degrabă trenul poeziei, decât al unei poezii generaţioniste româneşti sau alteia?

- Aceste „trenuri" au fost tramvaiul care l-a omorât pe N. Labiş, alcoolul care l-a pulverizat pe N. Stănescu, propaganda care l-a scos din scenă pe Ioan Alexandru. Fenomenul generaţionist a fost unul dintre instrumentele pe care sufocantul sistem politico-administrativ din România l-a impus lumii literare pentru a crea un tip de convieţuire cu epoca în devenirea ei deseori demenţială. Iarăşi, mă întorc la Uniunea Scriitorilor, şi spun că formula românească este una încă a regimului comunist criminal. Ce tren al poeziei, dragă Virgil Diaconu? Nu există aşa ceva în acest spaţiu în care lyra este o coasă, iar scriitorii de succes aparţin unei structuri create cu pistolul pe masă. Despre ce vorbim?

„Cred că legitimăm prea mulţi critici din nevoia unei false protecţii a literaturii, deci în defavoarea ei"

- Există poeţi/critici care cred că „Fiecare poet scrie după legea lui", aşadar după propria lui artă poetică în mod strict, după normele şi principiile lui. Asta înseamnă, pe de o parte, că poezia este la îndemâna şi cheremul oricui, cum de multe ori şi este, de fapt, iar pe de altă parte că poezia are de fiecare dată alt concept, deci că nu există un fel general, un concept general al poeziei. Tu cum vezi lucrurile?

- Vorbim atât de mult despre critici. Astăzi criticii fac şi desfac literatura ca nişte afacerişi, cu toate conexiunile la oficialitate. Cred că legitimăm prea mulţi critici din nevoia unei false protecţii a literaturii, deci în defavoarea ei. Avem nevoie de teoreticieni, de istorici literari. „Critica literară" este o ocupaţie expirată în cultura occidentală, şi nu de azi de ieri. Ceea ce contează şi trebuie să conteze sunt scriitorii. Numai într-un asemenea „context" eliberat de poncifele unui critic sau altuia, conceptul poetic se va stabiliza. Hărţuiala de acum arată revenirea unui climat post-ideologic nemanifestat la timpul lui, care are la dispoziţie toate mijloacele de coerciţie, implicând mecanisme statale ca în regimul totalitar. Aplatizarea fenomenului poetic reprezintă una dintre feţele dificilei asumări existenţiale a poeziei. Nu cred în concepte decât în sfera problematizării filosofice, şi acolo până la un punct. Despre un anume concept de poezie se poate vorbi de-a lungul unui secol. Altfel riscăm false teme.

- Ce părere ai despre scriitorii tineri, unii nu chiar tineri, care au dat în judecată USR şi care se judecă, încă, cu ea? Ce temei are revolta lor?

- Scriitorii tineri sunt speranţa literaturii şi a unei alte lumi, fapt care nu poate fi pus în discuţie. Sunt total diferiţi, poate imposibil de înţeles şi acceptaţi de unii care au adormit prin fotolii şi şedinţe despre cum trebuie să fie literatura. Pe de altă parte, majoritatea debuturilor literare sunt mai valoroase decât opera ulterioară. Cealaltă chestiune cu datul în judecată a USR este un fel de vânătoare de vânt, însă necesară. USR este ilegală juridic, din mai multe puncte de vedere şi face execuţii silite solicitând bani scriitorilor care îi strică imaginea. Ceva ilegal, care nu există juridic, nu poate fi dat în judecată. „A da în judecată", apelarea la justiţie, mai ales când ţi se încalcă drepturile fundamentale, este un fapt firesc, chiar obligatoriu. Nu ne plac din principiu procesomanii. Uniunea va trebui legalizată, adusă la nivelul unui sindicat al scriitorilor, aşa cum o vedea, pe bună dreptate, T. Arghezi, delimitându-se de altă formulă comunistă „de creaţie". Caracterul sindical este unica formă sub care poate funcţiona în avantajul membrilor, constituită din asociaţii, filiale independente juridic. Nu mă deranjează aceste „dări în judecată", sunt consternat însă de cei care dau în judecată. Chiar nu au înţeles că se expun unei situaţii inadmisibile, profund ilegale? O Uniune condusă prin avocat plătit din banii celor daţi în judecată este un experiment pe care numai partidul unic îl putea genera, scriitorii în niciun caz.

- Iarăşi faci afirmaţii grave. Dacă Uniunea este ilegală, cum poate totuşi să funcţioneze? Ce poeţi sau ce curente poetice te-au inspirat? Ai avut/ai modele poetice?

- Modelele poetice au fost, cândva, arzătoare. Focul literaturii e atât de vast încât îl las pentru un alt interviu. Un nume: E. A. Poe.

- Nu mai ştiu nimic despre revista Contrapunct. Mai există?

- Revista *Contrapunct* a suportat un tratament „corporal" sever, aflându-se în standby. Sper să o repunem în mişcare. Acum iese cu dificultate, având două apariţii pe an.

- Trăieşti în Bucureşti. În ce constă viaţa literară bucureşteană? Ce mai este nou? Ai voie să publici în „România literară"?

- Mă trag unii prieteni după ei la evenimente literare, şi nu regret. Au cam dispărut din peisaj oamenii neutri, editorii oneşti. Viaţa se învârte după tot felul de interese, probabil altfel nu este posibil. Accept multe situaţii, însă ne aflăm într-un impas absolut. Acum predomină interesul personal strict al celor care ar trebui să aibă o cu totul altă situare. „România literară" şi foştii ei redactori, de a căror a căror susţinere m-am bucurat, în frunte cu directorul ei, reprezintă pentru mine o amintire frumoasă.

ARTE POETICE

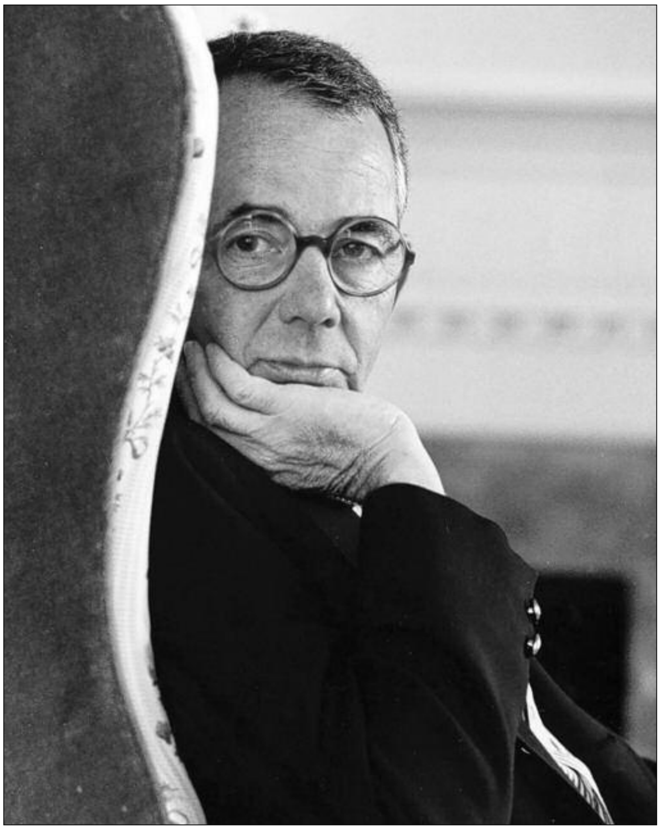
■ Nr. 41
■ Iulie 2017
Cafeneaua literară

Joseph Epstein

Cine a ucis poezia?*

„Există anumite domenii în care mediocritatea este inacceptabilă: poezia, muzica, pictura, oratoria.”
La Bruyere

(urmare din nr. trecut)

Dacă Delmore Schwartz blama dificultatea poeziei moderne pentru obscuritatea sa, Randall Jarrell, într-o conferinţă la Harvard, intitulată „Obscuritatea poetului”, blama cultura naţională. „Poetul, scria Jarrell, trăieşte într-o lume în care ziarele şi revistele şi cărţile şi filmele şi staţiile de radio şi cele de televiziune au distrus, în mintea multor oameni, până şi capacitatea de a înţelege poezia adevărată, orice fel de artă autentică”. În ultimii ani, poeţii au mers mai departe şi au blamat America pentru tendinţa anti-intelectuală şi anti-artistică din viaţa noastră naţională. „Până şi lucrătorii feroviari îi ştiau poemele lui Puşkin”, i-a spus John Berryman lui Eileen Simpson, prima sa soţie. „*Gândeşte-te la asta! Cine citeşte poezie în America?*” Poezia, se spune în altă parte, este prost predată în gimnazii şi licee. Neglijarea poeziei de către marile edituri din domeniu este blamată uneori. În general, capitalismul se alege cu învinuiri privind cantitatea, uneori pentru încurajarea tehnicilor de vânzare a cărţilor ca la supermarket, uneori pentru prezentarea modelelor greşite. Ce fel de ţară este cea în care Lee Iacocca este mai cunoscut decât A.R. Ammons? Pe scurt, totul este blamat în afară de apa de băut.

Unii poeţi, încercând să muşte mâna care îi hrăneşte, blamează chiar universitatea, argumentând că, odată cu apariţia atâtor programe de scriere creativă, poeţii şi-au creat publicul lor, în mare măsură endogam, public care solicită concomitent multă atenţie şi hrană şi le cere poeţilor puţină ambiţie literară. („În cinci ani, scria Greg Kuzma, poet şi profesor de poezie, va exista câte un program de scriere creativă pentru oricine din America lângă casa sa”). Programele de scriere creativă, susţine acest argument, nu numai că produc mai mulţi oameni care se consideră poeţi decât are nevoie această ţară sau oricare altă ţară, dar, prin încurajarea atmosferei cvasi-terapeutice a atelierului, coboară în general standardul înalt al activităţii, care constituie singura pretenţie serioasă la atenţia cuiva.

Dintr-o perspectivă mai elevată, mai mult istorică, există cei care afirmă că poezia a pierdut partida în momentul apariţiei romantismului, care a perpetuat marile teme ale poeziei, dar le-a trecut prin filtrul sinelui – pe când acum, susţine acest argument, marile teme au dispărut şi tot ce îi mai rămâne poeziei este o palidă subiectivitate. „Odată cu dezvoltarea teoriei romantice în secolele XVIII, XIX şi XX, scria eminentul critic Yvor Winters, a apărut o tendinţă crescândă de a înăbuşi partea raţională din poezie şi de a izola cât se poate de mult latura emoţională”. Mare greşeală, cel puţin pentru cei care erau înclinaţi să considere poezia un vehicul al adevărului şi un

depozitar – cel mai util – de idei și revelații interioare. Christopher Clausen, autorul unei excelente cărțulii intitulate *Locul poeziei. Două secole de artă în criză*, subliniază acest argument când scrie: „De când cu ridicarea științei la nivel de strălucire intelectuală, poeții au fost mai puțin capabili fie să se ridice la nivelul savanților în clarificarea problemelor pe care civilizația occidentală (poate greșit) le consideră primordiale, fie să-și însușească și să sintetizeze concluziile rivalilor lor".

Romantismul, știința, până și modernismul însuși a fost acuzat de secătuirea bucuriei poeziei sau, odată cu introducerea versului liber, de lipsirea poeziei de plăcerile metrului și rimei. În ce-l privește, Philip Larkin a dat vina pentru ruptura legăturii dintre poeți și cititori pe ceea ce el a numit „Aberația modernismului, care a distrus toate artele". El s-a referit în special la tendința modernă de a diviniza vocația artistică, de a o separa de orice obligație din partea scriitorului de a educa și de a distra publicul. Într-un eseu de trei pagini intitulat „Principiul plăcerii", Larkin a scris că „în esență poezia, ca toată arta în general, este indisolubil legată de obligația de a oferi plăcere, iar dacă poetul își pierde publicul dornic de plăcere, și-a pierdut singurul public valoros, care nu poate fi înlocuit cu mulțimea respectuoasă care este angajată în fiecare septembrie".

Mergând și mai departe, există unii care consideră că declinul poeziei contemporane însoțește inevitabil dezintegrarea limbajului în general. Wendell Berry, poet și eseist, scrie: „Am impresia că am văzut, timp de aproape 150 de ani, o proliferare a limbajului care fie n-are sens, fie distruge sensul. Și consider că această nesiguranță crescândă a limbajului merge în paralel cu dezintegrarea tot mai accentuată, de-a lungul aceleiași perioade, a oamenilor și comunităților" și, după cum deducem, prin extensie, a forței poeziei de a recupera mare parte din valoare din sfărâmături. La un nivel de generalizare ceva mai redus, alții cred că utilizarea tradițională de către poezie a ritmului și metrului, a imaginii și metaforei, pentru a-și sensibiliza cititorii la emoție și gândul pe care vrea să îl transmită, pur și simplu nu mai are o reacție potrivită în rândul cititorilor, cu excepția unui număr extrem de restrâns de cititori avizați. Este ca și când o veche deprindere umană, ca luarea urmelor sau adulmecarea vânatului s-a atrofiat și a pierit. Alții însă apelează la misterele istoriei. Oare nu ne confruntăm cu o serie de ghinioane în istoria poeziei, cum a mai avut țara, să zicem, în 1870, când Emily Dickinson și Walt Whitman erau la apogeul capacității lor de creație, când poeții moderni și-au făcut un debut exploziv pe scenă?

Fără îndoială că romantismul, modernismul și alte doctrine literare și mișcări ideologice au avut toate efectul lor în aducerea poeziei în situația în care se găsește spre sfârșitul secolului XX. În mod sigur, factorii instituționali, lingvistici, istorici și-au exercitat influența în împingerea poeziei în conul de umbră în care se află acum. Dar aproape orice explicație a situației poeziei de azi – încercarea de a-i explica izolarea, aparenta sa irelevanță în cultura generală, tristețea că această activitate umană, odinioară cea mai elevată, este acum cam de categoria a doua – pare că-i scoate de la ananghie chiar pe poeți. Poate că e corectă observația lui Walt Whitman că: „Pentru a exista mari poeți, trebuie să existe și un public mare", dar, după cum a replicat odată Delmore Schwartz: „Pentru a exista o poezie mare, trebuie să existe poeți mari"...

Nu consideră nimeni că epoca noastră este o mare epocă a poeziei. Formele literare sau genurile au toate, în definitiv, propriile urcușuri și coborâșuri ciudate, adesea indescifrabile. Drama engleză n-a mai atins niciodată înălțimile din Epoca Elisabetană. Cine ar fi putut prezice marea strălucire a înfloririi romanului din Rusia secolului al XIX-lea? Se prea poate ca, acum 60-70 de ani, în ai noștri Eliot, Yeats și Stevens și Hardy și Frost, i-am avut pe Donne și Marvell, iar ei trăiesc acum prin ai noștri Wallace și Lovelace. Un alt punct de vedere, formulat fără ocolișuri de Karl Shapiro, afirmă că există mici talente poetice de valoare în societate chiar în epocile cele mai înfloritoare. După cum notează Shapiro: „De mult timp am ajuns la concluzia că, simultan, producția de opere de artă este chiar mai rară decât credem. Chiar am elaborat o doctrină empirică pe care o numesc «Teoria B-S-K a poeziei»: Byron, Shelley și Keats. Conform acestei doctrine, nu pot exista decât trei poeți simultan. În perioadele de renaștere strălucitoare, numărul crește, dar nu cu mult, poate ajunge la o jumătate de duzină. În jurul acestor stele, există un anumit număr de sateliți, și așa mai departe. De fapt, acesta este un mod realist din punct de vedere istoric de abordare a artei".

Dar chiar dacă ar exista astăzi poeți ca B, S sau K, nu se știe sigur dacă am ști cine sunt. Se publică atât de multă poezie încât anul trecut ziarul *Los Angeles Times* a anunțat că n-o să mai publice cronici ale cărților de poeme, pe motiv că era imposibil de decis care erau importante. Prin extensie, același lucru li se aplică și poeților. Nu există un consens privind poeții importanți de azi. Cel mai aclamat trebuie să fie Robert Penn Warren, dar nu se vorbește prea des despre el, nici nu se scrie mult despre el ca despre un poet a cărui operă se află în centrul existenței cititorilor săi.

Richard Wilbur, precedentul poet laureat, este unanim considerat eminent, și toți cunoscătorii de poezie îl respectă pentru măiestria lui, și totuși Wilbur nu pare să stârnească mare entuziasm în rândul cititorilor săi, exceptând situațiile în care este prezentat ca model de decență literară – pierdută de poezie datorită aspectelor sale confesionale, mai sexy, vizigote. Despre Seamus Heaney, poetul irlandez care a predat până acum la Harvard, se scrie în general ca despre o figură majoră, dar nici poezia sa nu a reușit să străpungă micul cerc restrâns, închis al specialiștilor. Fără îndoială că cel mai faimos poet din America este Allen Ginsberg, dar nu neapărat pentru poezia sa: politica și homosexualitatea, talentul de a scandaliza și un mic geniu al publicității, sunt cele patru pietre de temelie ale faimei sale. Și John Ashberry se bucură de onoruri publice, iar critica scrie despre el cu respect; totuși, deși nu este el însuși universitar, poezia lui – despre care a spus „Poezia nu are subiect pentru că este ea însăși subiectul. Noi suntem subiectul poeziei, nu viceversa" – se pretează perfect pentru abordarea universitară, fiind aluzivă, împrăștiată, plăcut auto-deconstructivă, ceea ce înseamnă și că e foarte probabil să nu se bucure de niciun fel de atenție în afara mediului academic.

Și alte nume importante se bucură de atenție. Din generația seniorilor sunt Stanley Kunitz, Karl Shapiro, David Ignatov și (în Anglia) Stephen Spender. Din generația celor în jurul vârstei de 60 de ani, sunt Howard Nemerov, James Merrill, John Hollander, Anthony Hecht, Donald Davie, Hayden Carruth, Donald Hall, W.S. Merwin, Galway Kinnell, Richard Howard, Mona Van Duyn, Philip Levine, Maxine Kumin, Derek Walcott, Adrienne Rich, William Meredith. „Când mă aflu printre cei care nu-mi știu numele, știu că sunt în lumea reală". Dar poeții menționați în acest paragraf, deși sunt nume mari în lumea mică în care activează, sunt tot necunoscuți în mare

măsură în afara universităților și a paginilor revistelor *Poetry, American Poetry Review* și *Parnassus*.

Nu demult am avut prilejul să ascult doi poeți citind și vorbind despre arta lor. Ambii erau bărbați, aveau treizeci și ceva de ani, ambii erau profesori la mari universități, ambii publicaseră două cărți și avuseseră parte de destule burse și premii. Unul era un hawaian de origine japoneză, celălalt era un evreu din clasa de mijloc. Ambii erau însetați de poezie, pe care o considerau insuficient apreciată într-o țară fundamental filistină. Primul poet se considera purtătorul de cuvânt al poporului său, și credea că e de datoria sa să mențină viu adevărul trecutului său în poezia sa. Al doilea poet nu s-a prezentat drept purtătorul de cuvânt al evreilor, dar a apărut într-un stil despre care se crede că e dur, dar sensibil, apărătorul unei arte sub asediu. Tatăl său, ne-a dezvăluit el, este comis voiajor și lui nu i-a fost ușor să-l facă să-i înțeleagă nevoia lui de a fi poet. (Evident, un comis voiajor poate muri de morți necunoscute până și lui Arthur Miller). În discuțiile de după lectura publică, ambii poeți au citat copios din Pound, Eliot, Kant şi Rilke, emanând un puternic parfum profesoral.

Cât despre operele în sine, primul a citit un lung poem despre o vizită la o fâșie de pământ din Hawai, care fusese pe vremuri cimitirul unde era îngropat bunicul său, dar care de atunci fusese arat de un dezvoltator imobiliar. Pe scurt, poemul său avea drept subiect victimizarea, cu o undă de anti-capitalism strecurată gratuit. Al doilea a citit un poem intitulat „Proustian", despre scurtele momente fericite când, în copilărie, bunica sa îl servea cu fursecuri și lapte, și el nu avea noțiunea timpului, și un alt poem despre o vizită la fostul său antrenor de fotbal din liceu, care ținea mereu predici despre puterile corpului uman, dar care acum era din păcate cașectic, cu trupul torturat de cancer. Un poem, susținea Noua Critică, nu poate fi parafrazat, dar prin parafrazarea – de fapt, prin rezumarea lor – nu cred că fac acestor poeme o mare nedreptate. Le menționez doar pentru că au părut atât de tipice, atât de asemănătoare cu mare parte din poezia contemporană: ușor politice, foarte elaborate și nu suficient de distinse în limbaj, sau subtilitate a gândului, pentru a fi memorabile.

Aşadar, s-a terminat cu poezia? Încă din anii '40, Edmund Wilson a scris un eseu cu un titlu interogativ: „Este versificația o tehnică muribundă?" Răspunsul lui Wilson a fost, în esență, că da, este. Proza, în viziunea lui Wilson, copleșise poezia. „Până în epoca lui Flaubert, notează el, poeți ca Dante își prezentau viziunea mai degrabă sub forma dramelor în proză sau ficțiune decât ca epopei în versuri". Wilson îl menționează pe Flaubert pentru că el este primul romancier care a acordat prozei sale atenția pe care poeții au acordat-o versurilor lor; James Joyce e un alt exemplu. Yeats a fost ultimul mare poet care a scris convingător în pentametri iambici, care, nota Wilson, „nu mai au absolut nici o legătură cu ritmul și limbajul vieților noastre". Formele învechite nu pot transmite decât un punct de vedere învechit, și „nu poți aborda evenimentele contemporane într-un limbaj care devenea deja răsuflat încă de pe vremea lui Tennyson şi Arnold..."

Wilson admite totuși că poeții noștri lirici pot fi comparați cu oricare alții care au scris vreodată, dar adaugă: „N-am avut imaginații de magnitudinea lui Shakespeare sau Dante, care și-au scris opera principală în versuri". Edgar Alan Poe anticipase multe din aceste aspecte cu un secol în urmă. În „Principiul poetic", eseul său din 1848, Poe a scris: „Dacă, vreodată, vreunul din poemele lungi *au fost* populare în realitate – lucru de care mă îndoiesc – este clar, cel puțin, că niciun poem lung nu va mai fi vreodată popular". Vom continua să îi citim pe Homer, Dante, Shakespeare, Milton, poate pe Byron și Browning, să-i prețuim și să ne producă mare plăcere lectura lor, dar înțelegând că ceea ce au făcut ei – și anume să spună povești magnifice în formă poetică – nu se mai poate face niciodată. Nu că scriitorii n-ar fi încercat. Philip Toynbee a publicat un roman în versuri în anii '60. Clive James a scris lungi parodii ale vieții literare contemporane londoneze în distihuri. Cea mai recentă strădanie, un roman de 307 pagini intitulat *Poarta de aur*, scris conform unei scheme ritmice pușkiniene de un tânăr scriitor pe nume Vikram Seth, a apărut în 1986 și a fost primit cu mare entuziasm. Dar a fost un entuziasm ciudat, despre care Samuel Johnson consideră că acesta se cuvine femeilor care țin predici sau câinilor care merg pe două picioare: „Te și miri că se poate face așa ceva". Așa de înflăcărați au fost cititorii de însăși năstrușnicia realizării lui Vikram Seth, încât au uitat de mesajul său clișeistic, de sorginte Berkeley (din California, nu Bishop), despre a face dragoste, nu război.

Poeții n-au renunțat complet să mai spună povești. Unele dintre cele mai bune poeme ale lui Robert Frost sunt poeme narative. Deși fragmentat și disjuns, până și „Tărâmul pustiu" spune o poveste; tot la fel, într-un mod foarte diferit, „Duminica dimineața" de Wallace Stevens. În *Studii asupra vieții* (1957), Robert Lowell a transmis porțiuni din autobiografia sa sub formă versificată. Dintre poeții contemporani, Herbert Morris, în versuri albe admirabil dozate, a scris monologuri dramatice și relatări din copilăria sa, care au un caracter fundamental narativ – și foarte reușit. Dar marea majoritate a poeziei contemporane s-a îndreptat către lirică. În practică, aceasta înseamnă un poem destul de scurt, de regula având mai puțin de 40 de versuri, care în general descrie un incident sau un eveniment, sau un fenomen al naturii, sau o operă de artă, sau o relație sentimentală, sau un sentiment, într-un limbaj mai mult sau mai puțin distins, descrierea generând adesea, deși nu totdeauna, o perspectivă ușor diferită.

Samuel Johnson, care a spus despre *Paradisul pierdut* că „nimeni nu l-ar fi dorit vreodată mai lung decât e", a spus în același eseu despre Milton că „Toate acele creații scurte pot atinge de obicei măiestria și eleganța sa". Există diferite motive pentru care atât de multe poeme contemporane sunt, vorba lui Johnson, „creații scurte" și un motiv important este acela că majoritatea revistelor nu oferă spațiu de publicare pentru poemele lungi. Ele fac acest lucru pe baza presupunerii, corecte probabil, că puțini cititori, chiar și serioși, doresc să citească un poem de peste 10 pagini. (Să nu vorbim de cât talent trebuie pentru a susține o asemenea performanță poetică atât de extinsă). Dar în alegerea liricii ca formă principală, poezia contemporană s-a delimitat serios. Prin aceasta renunță la mare parte din ce a făcut întotdeauna din literatură, o activitate de importanță primordială; renunță la puterea de a spune povești, de a relata despre cum trăiesc și au trăit oamenii în trecut, de a lupta pentru acele adevăruri mari despre viață, a căror descoperire este justificarea decisivă pentru a citi. Astfel a ajuns poezia din zilele noastre să devină, după cum spunea tânărul și inteligentul poet și critic Brad Leithauser, „o formă tristă de artă periferică".

Totuși, chiar și aici, la periferie, este bine să facem câteva distincții. Cu toate că nu se poate garanta producția

de mari poeţi, s-ar putea începe prin a se decide cine sunt cei mult supraevaluaţi. Totuşi este puţin probabil ca acest lucru să se întâmple curând. Poezia contemporană, conform noului şi greoiului uz al criticii literare academice la modă, a fost „privilegiată” – adică în zilele noastre i s-a oferit o dispensă specială, a fost separată, eliberată de povara de a fi supusă unei critici dure. Helen Vendler, cel mai talentat critic actual al poeziei contemporane, scrie aproape exclusiv aprecieri lămuritoare; se poate deduce ce poeţi nu agreează prof. Vendler prin faptul că nu scrie despre ei. Randall Jarrell, cel mai talentat critic al poeziei contemporane a timpului său, nu avea astfel de scrupule: el săruta şi pălmuia cu egală exuberanţă. Dar poate că poezia de pe vremea lui Jarrell nu părea atât de bolnavă ca acum. În prezent, pentru numeroşi poeţi, critici, editori, directori de ziare locale, programe de scriere creativă, preocuparea principală pare să fie menţinerea în viaţă a pacientului.

Totuşi, dacă însăşi supravieţuirea e în joc, nu trebuie să se ignore simptomele. Pentru o descriere a simptomelor, a ceea ce e în neregulă cu atât de multă poezie contemporană, ar fi bine să avem în vedere un eseu extraordinar al lui Witold Gombrowicz, romancierul polonez mort în exil la Paris, în 1969. Eseul este intitulat, fără ocolişuri, „Împotriva poeţilor”. În al doilea paragraf, Gombrowicz îşi argumentează, dacă nu poziţia împotriva poeziei contemporane, atunci starea care îl cuprinde atunci când o citeşte:

„Teza eseului de mai jos, care tratează despre faptul că aproape nimănui nu-i plac poeziile şi că lumea versurilor este o ficţiune şi o falsitate, va părea, presupun, pe cât de îndrăzneaţă, pe atât de frivolă. Dar eu am curajul să stau înaintea dv. şi să declar că nu-mi plac deloc poeziile, ba chiar că mă plictisesc. Poate că veţi spune că sunt un ignorant, ajuns la capătul puterilor. Totuşi, am lucrat mult timp în domeniul artei, iar limbajul său nu-mi este complet străin. Nici nu puteţi recurge la argumentul dv. preferat contra mea, afirmând că eu nu posed o sensibilitate poetică, căci posed, şi încă una mare. Când poezia mi se înfăţişează nu în poeme, ci amestecată cu alte elemente, mai prozaice, de exemplu în dramele lui Shakespeare, în proza lui Pascal şi Dostoievski, sau pur şi simplu sub forma unui apus de soare cât se poate de banal, eu mă emoţionez profund, la fel ca şi alţi muritori. De ce mă adorm ritmul şi rima, de ce limbajul poeţilor îmi pare cel mai puţin interesant limbaj imaginabil, de ce este Frumuseţea sa atât de neatrăgătoare pentru mine şi cum se face că nu cunosc ceva mai rău decât stilul, nimic mai ridicol decât felul în care poeţii vorbesc despre ei înşişi şi despre poezia lor?”

Când Gombrowicz îşi detaliază nemulţumirile, reiese că lui îi repugnă profesionalizarea poeziei – „astăzi cineva este Poet de parcă ar fi inginer sau doctor” –, care i-a răpit (poeziei) spontaneitatea şi a făcut ca poezia însăşi să pară artificială şi a transformat poetul într-o fiinţă umană incompletă. În general, poezia a fost înconjurată de prea multă pietate, astfel încât poeţii au început să se considere preoţi prin unicitatea lor. Poeţii tind să se afle în compania altor poeţi, ceea ce nu numai că le consolidează „politica struţului în relaţia cu realitatea”, pe care o fac ei, ci îi protejează să-şi vadă propriile puncte slabe. Poeţii creează în principal pentru alţi poeţi, pentru oameni ca ei, ceea ce, după părerea lui Gombrowicz, este un alt punct slab. Despre acest aspect, el notează: „Nu pretind ca ei să scrie într-o manieră inteligibilă pentru oricine”. El doreşte doar ca ei să nu mai pozeze atât de insistent în artişti şi să nu uite că, dincolo de lumea lor particulară închisă, există şi alte lumi, la fel de interesante. El menţionează modul în care poeţii se onorează, se elogiază şi în general se perie reciproc, scriind despre colegii lor de breaslă într-un limbaj obscur, bombastic, atât de naiv şi de infantil, încât e greu de crezut că oamenii care mânuiesc condeiul nu sunt conştienţi de ridicolul acestei publicităţi”. Dar, suficient!

Dacă starea de neplăcere a lui Gombrowicz pare uşor autoexacerbată, totuşi oricine a urmărit poezia contemporană i-a împărtăşit, probabil, ceva din iritare şi va recunoaşte un adevăr general în acuzaţiile sale. Niciuna din lumile pe care le-am văzut vreodată nu poate să pară, simultan, atât de infatuată şi atât de fără speranţă ca lumea poeţilor contemporani, în special în faza programelor de scriere creativă. Mult prea des poeţii contemporani se comportă de parcă s-ar fi înscris singuri în mica aristocraţie a celor sensibili, politicoşi şi bravi a lui E.M. Foster. („Când ceea ce sunt ei cu adevărat”, ştiu că a spus un mucalit, „sunt nesăbuiţi, scandaloşi şi norocoşi”). Ultimul lucru pe care vor ei să-l audă este că produc ceva nedorit de prea mulţi oameni din afara mediului universitar; şi, în schimb, se poartă de parcă cei care nu le apreciază operele sunt, la prima vedere, infirmi spiritual.

Dar printre poeţii serioşi şi printre oamenii preocupaţi serios de poezie, există o recunoaştere dureroasă că ceva s-a întâmplat. Este ca şi cum poezia şi-ar fi pierdut ponderea, deci realitatea şi valoarea. Personal, consider că au existat poeţi contemporani pe care i-am admirat mult – ca să-i menţionez doar pe cei decedaţi de curând – Elizabeth Bishop, L.E. Sissman, Philip Larkin – dar niciunul n-a fost în stare să-mi graveze limbajul în minte aşa cum au făcut-o poeţii din generaţia precedentă: „Cascada de somoni, mările pline de macrouri”; „Bucuriile neglijeului şi târziu/ Cafea şi portocale pe un scaun scăldat în soare”; „Dar trebuie să-mi ţin cuvânt/ Şi mile merg pân’ să mă culc”; „În odaie femei pleacă şi vin/ De Michelangelo vorbind”; „În verde toată-nvăluită pleca iubita mea pe cal”; „Ca un pacient anesteziat pe o masă”; „o decadă josnică, necinstită”; „Este ceva ce nu iubeşte un perete”; „grădini imaginare cu broaşte ţestoase reale în ele”. Unde a dispărut tot acel limbaj elegant, viguros, admirabil? Sau, mai precis, unde a dispărut forţa de a crea un asemenea limbaj? Poate, ca în W.B. Yeats în poemul lui Auden, a „dispărut odată cu moartea iernii”.

Pentru a reveni la Marianne Moore, de la care am pornit:

„Nici mie nu-mi place.
  Citind-o, totuşi, cu un dispreţ perfect
    pentru ea, descoperi
      în ea, în fond, un loc pentru autentic”.

Şi mai mult decât autenticul, aş spune, deşi acum întreaga creaţie poetică pare ameninţată prin excluderea sa din lume, îngheţată în sala de curs şi enorm supraprodusă de bărbaţi şi femei care au autorizaţie să scrie datorită studiilor, dacă nu neapărat datorită talentului sau spiritului. Wallace Stevens a fost cel care a descris odată poezia „ca pe un fazan care dispare în tufiş”. Din când în când, îi vedem licărirea scurtă în opera poeţilor contemporani buni, dar dacă pretindem că această pasăre cărnoasă şi încântătoare se plimbă nestingherită peste tot, acest lucru n-o să o scoată din ascunziş, nu curând, poate niciodată.

Traducere din limba engleză -
Liana ALECU

* Titlul original: *Who killed Poetry?*

O cronică atipică

Când eram elevă în școala elementară, am primit cu ocazia unui premiu întâi cartea lui Corneliu Vadim Tudor, *Mândria de a fi români*, pe care am citit-o, evident, din scoarță în scoarță. Manipularea ideologică a unui popor creștin se face prin apelul la cultură și educație, începând de jos în sus și nu invers. Ea a continuat asiduu și după „Revoluție", numai că *mândria* s-a transformat în *frustrare*. În cartea sa, **Atelierul de fluturi**, Editura Tiparg, Pitești, 2016, **Virgil Diaconu** scrie cu *frustrare* despre ideologizarea literaturii române, care, după ce a trecut prin etape precum „guvernul literar proletcultist, guvernul literar realist-socialist", a ajuns astăzi în faza „guvernului generaționist postmodern", practicând totuși vechile metehne, și anume, promovarea până la saturație a câtorva scriitori. Nu există o selecție a publicului, după cum ar părea firesc pe o piață care se dorește a fi capitalistă, ci impunerea directă a unor nume de către editurile importante. Consecințele sunt așadar naturale: refugiul scriitorilor spre alte piețe, în dezavantajul limbii și literaturii române, sau spre edituri de nișă, crearea de grupuri de interese etc.

Am numit această cronică atipică, nu neapărat din cauza abordării mele atipice, dar și din cauza celei a scriitorului Virgil Diaconu, care îmbină în acest volum împărțit în trei secțiuni (*Portret cu cireșul în brațe, Absurdistan, O clipă de nemurire*) confesiuni, amintiri, parabole, dialoguri în genuri epice și lirice, abordând temele clasice ale omului care creează și care nu poate avea, prin urmare, prea multe certitudini. În prima parte, Virgil Diaconu se oprește la singurătatea muntelui, la fericirea celui care poate trăi în lumea lui precum Don Quijote, la iubire și vise, la Eminescu (reperul fundamental al culturii române), la atelierul de fluturi în care se retrage, căci „Eu nu am visurile culturii de masă".

În *Absurdistan,* adică în partea a doua a cărții, autorul trece la teme mai concrete, precum disputa, creația, nașterea etc., tratate adesea sub forma unui dialog imaginar, abordare foarte la modă în literatura universală, tot mai mulți autori punând față în față, în dialoguri fictive, personalități care au fost... În mini-eseul intitulat *Absurdistan* (cel care dă și titlul acestei a doua părți), Virgil Diaconu ne descrie lumea contemporană, bazată pe excluderea emoțiilor, asociere probabil cu raționalismul exacerbat cultivat de către societatea capitalistă. Zilnic, ne vorbește la televizor Președintele acestei națiuni (aluzie la lumea descrisă de către George Orwell în 1984). „De altfel, lichidarea emoțiilor și a sentimentelor este scopul statului Absurdistan". *Dialogul*, care consemnează întâlnirea dintre Gengis-Han și un adept târziu al filosofului antic chinez Lao-tse, îmi amintește de abordarea lui Nietzsche în *Așa grăit-a Zarathustra*. Împlinirea, fiecare o vede în viață diferit, important este ca, în final, atât cei care îl personifică pe Gengis-Han, cât și cei care trăiesc doar sub imperiul emoțiilor și al cuvântului scris să fie împăcați cu ei înșiși.

O clipă de nemurire, a treia și ultima parte a acestui volum, pare a fi cea mai ancorată în realitate, atât ca stil abordat, cât și ca arie tematică. Reapar pe alocuri „fantomele din trecut", adică tema suferinței, în fața căreia fiecare om e singur, certitudinea morții, modele existențiale, dar și *Diminețile cu Noica*, obsesia libertății căci: „Orice proiect pune problema libertății: a libertății de a-mi împlini acel proiect. Noi suntem liberi în măsura în care ne împlinim proiectele".

Volumul se încheie cu un interviu despre omul Virgil Diaconu, realizat de Petruț Pârvescu în 2009. Aici aflăm că destinul unui scriitor nu este predeterminat, ci „făcut de modul în care opera sa este evaluată de către ceilalți", care pot fi subiectivi. Aflăm că Virgil Diaconu nu are ca reper poetica generaționistă, cu alte cuvinte, nu este afiliat unui grup de interese care să-l promoveze, așa cum se cade în literatura română (care prin apelul la astfel de practici de autoștrangulează), aflăm că noi, românii, „am rezistat prin cultură" (aderând aici la ideea Academicianului Eugen Simion), aflăm că, din păcate, literatura română este construită pe tabere, căci ea reprezintă de fapt oglinda societății românești, la orice nivel și în orice domeniu de activitate. „Adică degeaba ai talent, dacă nu ești promovat de cine trebuie...".

Mara Magda MAFTEI

Întâlnire de spirit

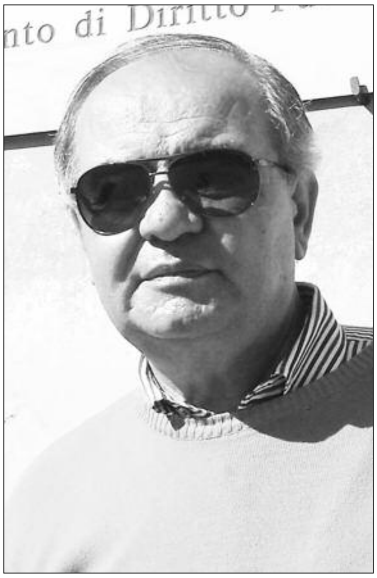
La fine de mai, în Biblioteca „Dinicu Golescu", a judeţului nostru. Cristian Bădiliţă, amfitrion invitat. Cărturar adevărat, mereu mai preocupat de ce este valoros în cultura lumii din veac până azi. Mereu cu ochii prin manuscrise şi tomuri. Constant cu gându' la oamenii mari ai planetei. Reflexiv necurmat, doldora de informaţii nu la-ndemâna oricui şi cugetări numa' una ş-una. Doritor, tot timpu', de mărturisiri şi istorisiri. Purtător transmiţător de idei selecte. Dornic multe-a spune, de nu te mai saturi ascultând la el...

Aşa e-ntotdeauna şi eu casc urechile plin de interes. Dă minţii lumină şi sufletului hrană în mod consistent şi inteligent. La-ntâlnirea asta veni cu poze şi cărţi. Vorbind cu nesaţ, cam vreo două ore, despre Eliade şi despre Baudelaire. Doi semeni d-ai noştri care n-au trăit degeaba pe acest pământ. I-a cercetat apăsat şi relată avântat. Nu ţine discurs savant, dar e total captivant. De fiece dată ai de învăţat şi pleci către casă sigur mai bogat...

Păcat că actualii culturnici şi potentaţii locali lipsiră en gros. La ei, doar materia(lu') contând. Pentru mine şi alţii la fel, fu, însă, prilej de sărbătoare şi acumulare. Tavi Sachelarie, meriţi mulţămire! Îndeseşte asemenea fapte bune în a ta parohie, directore, că de rele suntem sătui!

Adrian SIMEANU

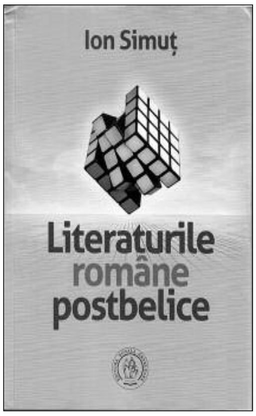
O nouă teorie a istoriei literaturii

O diacronie… sincronică

În cartea de teorie a istoriei literaturii a lui **Ion Simuţ**, **Literaturile române postbelice**, Ed. Şcoala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2017, *Cronologia (1945-1989)* include, în detaliu, după documentaţia oficială, desfăşurarea politică, dar şi economică (se dau şi exemple de fabrici şi uzine), socială, culturală etc. Ion Simuţ face şi o cronologie a cărţilor literare, a gloriilor de moment, unele născute moarte.

Periodizarea ar trebui să fie dublă, nu ştiu dacă şi paralelă: 1. estetică (a creaţiei) şi 2. istorică-politică (suportul, conjunctura). *Panorama…* mea ar fi „strict estetică", dincolo de conjunctural/contextual. De fapt, este nu doar intenţional estetică, istorică (măsurat politică) şi axiologică. Problema politică este, înţeleg, acoperită de instituţia (in)vizibilă şi tenace a Cenzurii. Între marcarea curentelor literare, e drept că unii sar peste experimentalism, deşi l-au recunoscut (I. B. Lefter). Istoricitatea, ca şi esteticitatea curentelor rămâne alt pre-text de polemică. Simuţ crede că apele sunt prea tulburi ca să se limpezească uşor şi definitiv. „Istoria politică încurcă istoria estetică." Aş spune că o alterează, dacă n-o distruge. Apoi, Simuţ desfide retorica rupturii între literatura a două proeminente generaţii de creaţie literară, '80 faţă de '60. Premisele schimbării, nu neapărat ori nu toate bune, există din 1990. Şi Simuţ cunoaşte dificultatea faptului că esteticile n-au limite clare şi se amestecă. Este vorba, însă, crede el nestrămutat, de o istorie a literaturii române din perioada 1945-1989, „conceptuală", iar pentru păstrarea contextului trebuie să fie scrisă limpede, deloc inefabil, călinescian, ca „o naraţiune politică".

În aproape jumătatea de secol bornat de dictatura stângii, sunt aflate cinci etape de opresiune politice. Pentru Simuţ, e de mirare „cum s-au aplatizat aceste sinuozităţi politice ale *literarităţii* în istoriile lui Al. Piru, I. Negoiţescu, Nicolae Manolescu sau Mihai Zamfir – adică în istoriile cele mai refractare la intruziunea politicului". M. Zamfir este cel care-i aproba „tetrada", pentru a o uita. Al. Piru este dintr-un alt timp istorico-literar, cel de vigilentă veghe în totul. Epura politică nu este corectă, de bună seamă, cum crede Simuţ, într-o conjunctură de „dependenţă totală" de cenzură. Nu puţini rezonăm în această privinţă, până la Ion Simuţ, original în a face deopotrivă teorie şi factologie în domeniul istoriei literaturii române, din 1945 până azi. Alex Ştefănescu optează, într-adevăr, foarte orgolios, pentru o periodizare declarat estetică. Sinteza sa începe din 1941, când a apărut cea inegalabilă a lui G. Călinescu. Nu era o vreme de normalizare – are dreptate Simuţ când îi contestă calificarea –, ci de război şi dictatură. Trebuie să spun însă că cenzura era, dacă nu inexistentă, strict limitată şi clarificată. Ion Simuţ nu ignoră că ar fi şi „Prea multă istorie într-o istorie a literaturii române postbelice", dar acesta este preţul plătit pentru a o înţelege; istoria mai întâi, apoi literatura. În timpul dictaturilor, când gândirea este captivă (este citat Czeslaw Milosz), politicul este cu adevărat cumplit de suveran (formulez astfel fără conotaţie antimonarhică). Dar stăpânul rău învaţă sluga vicleană. E şi acesta un contract, chiar dacă nescris. Niciodată nu dispare interdependenţa. Suntem astfel chemaţi să fim dialectici în gândire.

Înainte de sovietizare/bolşevizare, a existat fascizarea, ca atare dictatura şi-a schimbat rapid faţa, „de la fascism la socialism de stat". Democraţia dispăruse. Istoricul literar nu face disociaţii de politologie asupra statului dictatorial, el constată mai curând că rămâne aceeaşi Mărie cu altă pălărie, tot dedată la sclavizarea naţională, la arestarea mişcării, gândirii şi limbajului.

Ion Simuţ rememorează, cu materialul clientului (cât de creditabil?), etapele politico-ideologice. Crede, de pildă, că chiar s-a făcut ce-a spus Nicolae Ceauşescu în iulie 1971: „În acest sens, suntem pentru cea mai largă exprimare a imaginaţiei, dar în spiritul concepţiei noastre despre lume şi viaţă. Cred că e clar!" Eu cred că nu era clar nici măcar pentru uneltele regimului ceea ce înţelegea el prin largă (deci nu totală) exprimare şi, mai ales, prin imaginaţie. Dar încă arbitrar. De la vorbă la faptă rămâne o cale tot istorică. (1)

Ion Simuţ, „polemic" şi pe tărâm politologic, susţine că n-am avut comunism, cum nu există socialism occidental, dar social-democraţie, cum scriu toate (?) lucrările din şi despre acea zonă disciplinară… Mă întreb: măcar pre-comunism va fi existat? Sau doar „socialism dictatorial şi comunism imaginar"? El mai admite să se spună: totalitarism, nedemocraţie, partid unic. Termenii politici şi literari din epocă, emişi (emanaţi) de regimul politic, sunt trataţi cu respect deplin, nu doar în formă, dar şi în conţinut.

Argumentul, urmărit din amonte, este acela că nici Nicolae Ceauşescu nu a susţinut că s-a creat comunismul. Nu în practică, ci doar în proiect. Într-un fel, se născuse, exista, în idee. A existat comunismul, măcar într-un anumit (par)curs? „Poetul" (!) N. Ceauşescu, chiar foarte devreme, în 1972, cu 17 ani înainte de sfârşit, spune clar că da: „Spre voi

aleşi în sfatul *comunist* al ţării/ Se-ndreaptă nădejdea întregului popor...”. Dacă exista Marea Adunare Naţională, „sfatul comunist”, şi roadele ei se numeau comuniste. Naţional-comunism/ socialism există întâi sub Gh. Gheorghiu-Dej (exemplificat literar prin poezia lui Nicolae Labiş, în care Marx îi înlocuieşte pe Stalin şi Lenin), apoi sub N. Ceauşescu. Comunismul naţional al lui Ceauşescu a fost într-adevăr o întoarcere, în ambele cazuri tragică, prin eliminarea promotorilor, la anticiparea lui Lucreţiu Pătrăşcanu. Istoria de proastă factură, iată, se repetă. Ion Simuţ admite că doar în practică a fost „un fel de socialism”. Un „socialism de stat de sorginte bolşevică”, după Vladimir Tismăneanu. Un „socialism dictatorial sau dictatură socialistă”, notează teoreticianul istoriei politico-literare, în acord cu istoricul generalist Florin Constantiniu, care reţine „modelul stalinist al socialismului”. Realitate care exclude, însă, iată, post-stalinismul. Totalitarism, autonomie, neostalinism, „socialism dinastic” (pentru ceauşism) sunt termenii inventariaţi ai istoricului din exilul, vai, zis comunist, Vlad Georgescu, reţinuţi de Simuţ, care previne că „nu intenţionăm să reabilităm nimic”.

Simuţ notează, oportun, momentul anti-oportunist al lui N. Breban, din vara 1971. Dar dă credit şi istoriei orale. Adică, lui A. Păunescu, despre M. Preda, care l-ar fi condiţionat făţiş pe N. Ceauşescu, în cazul (neo)realismului zis socialist, cu sinuciderea. Fapt incredibil, din multe pricini, începând de la necontextualizarea fazei şi, evident, a frazei opozante.

Chiar şi cenzura post-editorială dovedeşte că nu era clar ce vrea N. Ceauşescu. Dăm iar cuvântul Tovarăşului între tovarăşi: „Cine e pentru construcţia socialismului are libertate deplină să scrie în orice formă, mai bine, mai rău, aici depinde de talent, dar alte concepţii, alte ideologii nu le putem face în societatea noastră.” S-a scris la două mâini sau la capete. S-a scris „pentru construcţia socialismului”, ferit de dracul de a scrie contra, dar nu în opera literar-artistică, însă doar în articole: ştim bine că s-a făcut şi astfel. Chiar în operă, socialismul nu putea exista fără raportare la alte „concepţii”, iar cenzura a arbitrat disputa, ca să învingă sau măcar să nu fie învins, în scris, socialismul.

„Socialist”-ceauşista *Cântarea României* era o expresie a (non)talentului privit masificat, dominat de pseudo-artă, dictat.

Securitatea avea acces larg, dincoace şi dincolo de texte (la ele ajungea când era cazul), la conştiinţa (ne)socialistă, gândire, expresie. Vâna opoziţia, duplicitatea sau, mai degrabă, o anumită oscilaţie. Pe aceasta o mai şi tolera, dar nu la oricine! Securitatea, de bună seamă, securiza politica, puterea, liniile de mişcare sau de presiune. Când căpăta putere peste Partid, Securitatea devenea „cal nărăvaş”, cum, glumeţ-eufemistic, spune Ceauşescu. Să nu fetişizăm, să nu creditām „neabătut” (termen din discursurile vremii) textele ideologice. Erau distanţate şi ele de fapte. La cuvinte moi, supuşii civici se pomeneau cu acte dure. Invers, la cuvinte dure, se trezeau cu acte moi. Totul după rotirea „şurubului” conjunctural. Apoi, să se vadă chiar ajustarea textelor însele.

În post-totalitarism, după eliminarea (să nu ne facem iluzii: controlată chiar şi în prezent) a cenzurii (dublată de un aparat puternic de mistificare), documentele, cât şi cum au fost deschise, n-au îndreptat istoria, ba din contra. Privind mica parte cu lichid, deci nelichidată, a paharului, putem admite că „s-au realizat şi multe explorări ştiinţifice, bine documentate, articulate în volume de veritabilă şi nouă istorie literară”. Fapt valabil, în parte, pentru biografie. Dar cu biografie nu se face o istorie literară. Şi Ion Simuţ îşi umple fişele din dosarele CNSAS. Cele patru „categorii” de „reacţii” politice, biografice, par, dacă nu chiar sunt extrase din „dosariadă”: oportunişti, evazionişti, subversivi, disidenţi. Documentaţie rezonabilă? Timpul va vorbi, se speră, înspre adevăr.

Iată-l, dintr-un dosar, pe D. Ţepeneag, spunându-i, cu un fel de persuasiune logică şi curajoasă, unui general: „Dacă nu erau libertăţi, nu puteam să spun nu sunt libertăţi.” Şi cu degetul pe adevărata rană a scriitorului autentic: „există o cenzură mai mare decât ar trebui să fie”. N. Ceauşescu simula şi disimula câtă neclaritate exista în capul unui general, în fapt al unui tovarăş/slugoi politic de rang aşa-zis înalt, când îl avertiza pe scriitor ca un elev retardat şi ranchiunos: „Lasă că te cenzurez eu bine, să ştii.” Cenzura era problema pentru scriitorii de vocaţie. Dar unii, cumulând prestigiu literar şi credit ideologic, reacţionau. Când M. Preda n-a mai colaborat cu articole de reflecţie la revista *Luceafărul*, Securitatea, fratele bun de rele al Cenzurii, s-a prins, dar nu s-a aprins. Securitatea-fiică a fost însărcinată de Partidul-tată, în 1978, ca să curteze tinerii scriitori de talent. Să sucească gâtul noii generaţii chiar de la vremea debutului. Şi cine avea abilitatea impusă decât „critica” (jos pălăria ghilimelelor?) informată şi informatoare, pricepută la diverse păţanii? Breasla, (a)prinsă în rezistenţa-n posturi, năştea destulă obedienţă în multiple postùri.

Problema, critică, a istoricului literar de acum, nu este a excluderii biograficului din estetic, ci claritatea raportării lor, prin 1. diferenţiere, 2. determinare. Aspectul canonic, axiologic, este întrevăzut de Simuţ într-un orizont de receptare pluralist, cu accent para-estetic. „Dar nu există numai evaluare strict estetică, atemporală, nu e ea singură justificată în analiza literaturii unei epoci.” El pare că are-n vedere un estetic *sui generis*, nu unul care include tot restul domeniilor de viaţă şi criteriilor, fără a abdica de la condiţia artei. Reducţia la estetic (neapărat pur sau, cu epitetul său, abstract) este identificată de Simuţ, în perfectă neregulă, cu *cinismul* critic şi istorico-literar. Dar este profesională. Şi ce calificare să-i dăm confuziei evaluative a operei prin determinare biografică? În spiritul lui Simuţ, cred că răspunsul ar fi: nu în prea multe cazuri de opere şi scriitori.

După arhivele supraveghetorilor, din impropriu numita Securitate a poporului, se constată că în cazul lui Lucian Blaga „Securitatea făcea istorie literară”. Şi Simuţ (se) previne: „Exagerez, dar nu foarte mult.” Pune şi credinţă în exagerare. Cum am notat anterior, istoria literară era făcută nu de Securitate, ci de uneltele breslei literare cu o anumită mână care scrie. Iar la drept vorbind, nu istorie literară se „făcea”, ci de-creaţie, anti-creaţie. Primim azi acel primitivism? Dăm toată libertatea unei instituţii care se deda mai cu seamă la „izolarea obiectivului”? Formula a fost, să spunem aşa, creată de chiar Securitatea (anti)populară.

Ion Simuţ (d)enunţă neajunsul de a fi, nu unul singular, al criticii estetice din istoriile literaturii române semnificative. Şi loveşte iar cu biograficul: „critica estetică nu scrie biografii, acestea fiind datoriile unei noi istorii literare”. Întâi, faptul că biograficul există, poate chiar fiind exagerat, în celebra *Istorie*... a lui G. Călinescu. Apoi, biograficul nu se cade impus cu orice preţ, mai ales cu preţul nesemnificativului. Cei mai mulţi scriitori, dintre cei cu operă, nici nu au biografie, în acest sens. Dar să vedem ce se propune acum: 1. obligativitatea biografiei şi eventual 2. citirea biografică (incompletă, politică, nu ca la Sainte-Beuve) a operei. Desigur, „Biografia operei” a fost, sub control de stat (inchiziţie laică, ba chiar atee), afectată, confiscată, cenzurată. Dar auctorialitatea operei este, cu

formula („franceză"?) a lui Maiorescu, în chestie. O operă apăsată, într-adevăr deviată de actanţii nefastei istorii, dar nu scrisă direct de aceia. E, desigur, de reţinut, că jocul în tagma scrisului literar a fost cam barbar, dar neomogen, şi că se cuvine să fie numiţi scriitorii care au fost „urmăriţi" şi scriitorii care au „informat". Dar să nu uităm că termenii aceştia sunt abstracţi, neutri, în uzul Puterii în exerciţiu.

Să iau formula existenţei lui Ion D. Sîrbu: „o biografie scrisă şi prescrisă de Securitate". Nici Securitatea, cu minimă inteligenţă, n-ar fi de acord. S-ar limita la un fel de „colaborare" cu destinele individuale. Avem de stabilit, ca atare, ce-a făcut Sîrbu din ce-a făcut Securitatea (oricât de mult) din el. Când Simuţ notează că „I. D. Sîrbu a scris cum a trăit: pieziş", dincolo de formula lui Arghezi, care sare din memorie, înţelegem de-a dreptul că el, şi nu altcineva, a scris. Biografia Clarei Mareş despre I. D. Sîrbu, citeşte criticul, este scrisă „ca un roman politic nonfictiv rivalizând cu orice ficţiune". Excelent. Dar: biografia redusă la politic? Nu ajungem ca să rivalizăm (amestecăm) ficţiunea prin document? Dosarele consemnează diversele reacţii, pro sau contra, chiar şi abţinerile. Totul – în culisele istoriei. Apropo: e vorba de o istorie de culise, adusă rar pe scenă. Excludem nesinceritatea unor declaraţii orale sau consemnarea lor alterată? Sunt documentele „securiste" sigure, absolut corecte? Este Securitatea o instituţie a corectitudinii? Putem fi rezonabili, cum cere Gabriel Andreescu, în citirea dosarelor? Teoreticianul istorico-literar Ion Simuţ ne dezvăluie tot girul său critic, lucid. „Securitatea a scris Istorie. O istorie denaturată a literaturii române. O istorie a controlului exercitat asupra literaturii române." Este şi teza *Istoriei secrete a literaturii române*, a lui Cornel Ungureanu, nepomenită, am mai constatat, măcar aici. Secretul operei, pledat metodic şi analitic de Matei Călinescu, nu este deloc secretul din Arhiva Securităţii. Un fel de troc între Putere şi Literatură s-a născut în era dictaturii stângiste şi, în limitele ei, stângace. După Ana Blandiana, Ion Simţ admite că, prin 1966, deja, „sistemul nu era infailibil şi se dovedea permeabil, caracterizat de inconsecvenţe, datorate probabil rezistenţei conservatoare şi neadaptării unora dintre cenzori". Scriitoarea desfide ideea că literatura perioadei este efectul pur al cenzurii, fiind „mai curând un rezultat al rezistenţei la cenzură". Nici binele, dar nici răul, nu sunt, aşadar, perfecte. E vorba mereu de dezvăluirea, mai mult sau mai puţin corectă, a unor limite. Cenzura, indexând miile de titluri, a făcut, în timp, feţe-feţe, aşa cum şi scriitorii au făcut, să spun aşa, multiple fiţe.

Cvadrupla „serializare" literară

Ion Simuţ aşează literatura în 4 *serii*: 1. *geografică*, 2. *istorică*, 3. *tipologică*, 4. *politică*.

La seria *geografică*, discută teza lui G. Călinescu, fixată în 1941, despre unicitatea literaturii române, în pofida regionalizării. Dar şi teza lui Cornel Ungureanu: regionalism spre unicitate, geografism literar. Venind vorba de criticul şi istoricul literar de la Timişoara, să notez de pe acum că, pentru un alt punct al discuţiei, despre *securistizarea* literaturii române, este inexplicabil uitată sinteza acestuia *O istorie secretă a literaturii române*, apărută în două ediţii, la două edituri, în 2007 şi 2016. Atent, pe canal sociologic, la integralitatea fenomenului literar, Ion Simuţ ia în seamă şi excesul „pluralizării", ceea ce numeşte patologia regionalizării, concret a fărâmiţării literaturii, pe centre judeţene şi municipale ori chiar şi mai mult decât atât. Ştiute îi sunt toate căile, diferite în sens absolut, fără punct de întâlnire, ale literaturii de limbă română, însă fiind, dincolo de suportul lingvistic, „plural". Simuţ numeşte „paralele", în *Argument*, literaturi române din Republica Populară Română (Republica Socialistă România), RSS/R. Moldova, Ucraina, Iugoslavia/Serbia, literaturi „din ţările vecine" (despre care Catinca Agache ar fi scris o „sinteză meritorie").

La seria 2, *istorică*, lasă altui context pe G. Călinescu şi „mitul" unităţii sau singularităţii literaturii române. Simuţ simte natural conflictualitatea literară (generaţii, curente), în „amestec" sau „paralelism", pluralitatate (paralelă dar parcă şi derivată din pluralism), multiplicitate, în contradicţie totală cu succesivitatea rigid proclamată de istoria de tip didactică a literaturii. Istoria literaturii este o imbricare („grefare" e termenul lui Simuţ) a trei domenii, de aici pluralitatea: „În seria istorică a literaturilor române stă camuflată o serie estetică a literaturilor române, grefată pe o serie culturală (curentele şi epocile literare)."

Pentru seria 3, *tipologică*, mai nuanţat spus, de un amestec tipologic-genologic-sociologic, aşadar de o mare diversitate, face trimitere la Adrian Marino (*Biografia ideii de literatură*) şi crede că esteticul devine „îngustimea receptării", literatura fiind mult mai diversificată. Însă Marino ia în seamă sub numele de literatură toate aspectele, bine detaşate, mai mult decât amestecate, ale vieţii scrise (*bio-grafice*), pe lângă artă, ficţiune, imaginaţie, şi *documentalul*, el însuşi felurit: *para*-literatura. Eu aş spune şi *peri*-literatura, şi aceasta conceptualizabilă. Aici se plasează, în fond, diversificarea, de la jurnal la BD.-uri!

Seria 4, *politică*, dictatorială (aş spune că unitară doar în esenţă), a generat atitudini şi tipuri de literatură, cvadruplă, închisă într-un careu într-adevăr diferenţiat, de la oportunism la disidenţă/exil. Însă, aş adăuga, într-un context, totuşi, mobil, care se cere descris şi prin succesivitate. Lui Ion Simuţ i se dezvăluie scriitori „profund antagonici". Ai zice, de aceea, că ei chiar sunt fără legătură cu dictatura şi controlul politic. Şi că-şi sabordează (a scufunda nava, altfel spus a bate cuie-n propria talpă...) criteriul, oricât ar fi şi acesta de plural: „literaturi paralele", „mai multe Românii". Dau cuvântul autorului: „Serii incompatibile şi incongruente de Românii şi de literaturi române. Toate istoriile post-călinesciene ale literaturii române tind să ascundă, să ignore sau să boicoteze acest adevăr." Pluralism în dogmatism, adevăr? Sunt doar diferenţieri (para)estetice, sub control dogmatic, cenzură politică. Esteticul profită de slăbirea politicului, atâta tot! Istoria literaturii înseamnă literatură, nu *para-* sau, cum am mai încercat să disociez, *peri*-literatură, deci artă; înseamnă şi cronologie artistică; înseamnă, în fine, valoare (canon artistic). Restul ar fi doar o extensie a istoriei literaturii, particulare, către o istorie generală sau cât mai cuprinzătoare, politică, economică, socială, culturală, etică etc. Istoria literaturii aparţine, cum s-a tot repetat, unei limbi, şi nu, cum se crede adesea (ab)uzual, unui spaţiu (regional, naţional, multinaţional). O istorie a literaturii „complete" fixează contextul/contextele, inventariază textele (titluri, indicaţii caracteristice succinte), dar evidenţiază literarul propriu-zis, esteticul, în analize, comparaţii între opere, canonizând/valorizând operele rezistente artistic.

În *Argument*, Ion Simuţ arată că rămâne fidel gândirii din 1993, când a publicat în *România literară* articolul *Cele patru literaturi*, unde subliniază „fenomenul diferenţierii discursurilor literare postbelice", toate fiind determinate politic, coercitiv, însă unele, trebuie spus, aşa zicând pro, iar altele contra. Dar nu toate au fost, e momentul ca să adaug,

publicate în R.P.R./R.S.R. Deci, nu spaţiul, însă limba este (supra)determinantă.

Mihai Zamfir (viitor istoric al unei literaturi *estetice* române!) a admis, la lectura articolului reorientativ în domeniu, cele „patru literaturi paralele". A făcut-o chiar strict literal! A adăugat şi un verb propriu, înţelegând prin paralelism că literaturile, la modul plural, au „coabitat"; şi s-ar înţelege că fără conflict. Prin acest fapt, stilisticianul critic, ulterior istoric literar, M. Zamfir, admite o „tetradă modelatoare". Să nu neglijăm faptul că Ion Simuţ se prevalează, în tot demersul său, de teoretician, sociolog, politolog, al istoriei literaturii, chiar din orice epocă totalitară, de „fenomenalitate". Adică este un, didactic vorbind, „conţinutist". Vom vedea că unul cu metodă. Ion Simuţ face, ca atare, acum, nu un edificiu al istoriei literaturii române, dar pune bazele acesteia. Deşi pe o largă factologie, el se erijează preponderent, în unele din punctele cărţii sale, în teoretician. După propria intenţie, întreprinde „o teoretizare sau o interogare a celor patru tipuri de literatură, proiectate pe un fond generos de istorie politică". Generos înseamnă în text abundent, cantitativ, nu calitativ sau moral, fireşte!

Foarte simplu şi uşor, el asimilează tipuri cu „literaturi", de unde se vede iar că literatura nu este produsă şi „suportată" de o anume limbă. Contextul politic extins („generos") era dominant în general, pentru societate, dar, de bună seamă, nu totul e absolut politic, chiar şi în societatea (absolut doar intenţional) totalitară. Iar cu literatura, cu arta, cazul rămâne unul special, aparte, pentru că scapă, dacă nu se predă, de orice. Fie şi de politic. Nu există, practic, determinare absolută; chiar şi lui Dumnezeu i-a scăpat Diavolul! Depinde ce vrea scriitorul de la sine şi literatura sa: artă sau doar privilegii prin intermediul ei. Ca să nu mai spun că există forme de context social mereu sustrase, într-o măsură, celui politic: familia, vieţuirea a-socială şi încă alte succedanee existenţiale.

Ion Simuţ a reacţionat la acuzele de pustiu (Siberie) în literatura română din timpul dictaturii stângist-totalitare. A făcut-o, în apărare şi ilustrare, deopotrivă estetic şi moral. A replicat la o aşa-zis egală vinovăţie, fără gradualitatea discutabilă şi discutată, încă insuficient, în continuare. Exilul, o bună parte a sa, se (auto)valoriza artistic şi etic. De adăugat şi esteticul ca *est-etic* (surprinzător, Simuţ nu notează termenul), estetic-etic-estic, promovat şi destul de semnificativ învăţat de la Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca: soţi, dar nu un „concept" de familie, pentru că fusese sugerat din altă parte.

Admit că au existat diferenţe de evoluţie, de mers în timp, de cedări, la autori de notorietate, dar şi uitări ale necedărilor estetice şi implicit etice. S-au văzut copacii (de)căzuţi, unele cărţi, nu şi întreaga pădure, operă. Critica a operat o diferenţiere la poalele, nu la vârfurile pădurii concrete a literaturii. S-a (găsit de) atacat limbajul, stilul, complex retoric-figurativ. Şi s-a cerut ori impus, prin argumentul receptorului, grăbit ori nepregătit, maxima simplificare, reducţie, directeţe, de- sau anti-literaturizare. În numele economiei de piaţă, s-a promovat (termen publicitar) noul aşa-zis stăpân. Dar nici acesta, adaug, absolut!

Într-un fel şi el publicitar (promoţional se spune adesea acum la noi), Ion Simuţ îşi prezintă acum „această carte complet nouă". Nu chiar, e doar dezvoltată, sporită, adăugată. Nu cred că acelaşi om poate fi „complet" altul, de aceea nu cred că e posibilă nici contradicţia în absolut. Dar să-i urmărim noutăţile teoretice proclamate. Cartea aceasta este „o tipologie nu o istorie propriu-zisă". Exclude, se mai avertizează, portretele scriitorilor, ca şi cum ele ar fi obligatorii într-o sinteză istorico-literară (aici, chiar într-o teoretizare a ei), dar nu şi le interzice total (prin N. Labiş, P. Goma, M. Dinescu), precum şi „descrieri de opere" (rudimente de acest fel devin inconturnabile!). Alte linii de forţă ale unei istorii a literaturii sunt aici eludate. De altfel, mai presus de orice, în cartea sa, Ion Simuţ îşi propune ca să urmeze doar, cum le spune el însuşi, „vectorii". Mai cu seamă, de precizat, cei contextuali.

Iată ce (şi de ce) scrie despre istoriile literaturii române publicate, aproape toate după 1989, până în prezent.

Nicolae Manolescu ar fi total în afara politicului şi biograficului. Atunci ce revizuieşte, doar esteticul „socialist"? Face estetică şi istorie estetică, în chip de „istorie critică". Practică, deci, istoria ca o critică a criticii operelor valide literar! De fapt, nu dă prioritate politicii şi biografiei! Dialogul cu sursele critice ar fi, după Ion Simuţ, „la noi o noutate absolută". De fapt, N. Manolescu a procedat mereu aşa, prin singularizare, mult mai radicală altădată decât acum. În *Istoria critică a literaturii române*, el vrea să se vadă direct, imediat, refuzurile şi acceptările de scriitori (primordial!) şi opere (secundar!), *nu*-urile multe şi *da*-urile restrânse. Demers în afara căruia istoricul literar nu şi-ar afla rostul. El nu aşteaptă să fie diferenţiat de receptare, se diferenţiată dinainte, chiar el, *în* opera istorico-literară, şi mizează în plan secund pe diferenţierea *prin* operă. Deşi, în esenţă, e cam acelaşi lucru, doar că N. Manolescu îşi impune ostentaţia proeminenţei.

Dacă N. Manolescu este un istoric al literaturii române depolitizat chiar şi în era hiper-politizării, Marian Popa îi apare prea politizat (Simuţ caută măsura politicului!), apoi un biografist excesiv, documentarist exhaustiv, fără capacitate integrativă şi evaluativă.

Universitarii Dumitru Micu şi Ion Rotaru sunt, în citirea sa, enciclopedişti, didactici, fără viaţa şi *dinamica* lui Alex. Ştefănescu. Acesta este istoricul literaturii române de după 1941, deci post-călinesciană (cum Piru n-a îndrăznit să fie, să observ!), compusă într-un „mixaj de videoclipuri", la întâmplare: prin „mixarea indiferentă a lumilor diferite", într-un soi de „colaj suprarealist", alătură nume care nu pot, cum spusese cândva M. Zamfir, *coabita* (deci coabitarea nu e termenul generic potrivit). Compoziţia de ansamblu trece lectura, întrucât se (dacă nu te) mişcă într-un „stil alert şi cuceritor". Falacios narativă, istoria „post-călinesciană"!

Eu (autor de *Panoramă*..., o secţionare semnificativă, reprezentativă, pentru literatura artistică, într-un volum despre poezie şi două despre proză, pe durata secolului 20) şi Ioan Holban, se costată, eliminăm istoria politică şi alăturăm scriitorii fără cele patru distincţii obligatorii. Pun, recunosc, în plan secund istoria generală, prezint (panoramez) estetic, critic, axiologic (prin aceasta cred că într-un fel şi istoric) scriitorii şi opera lor, să mi se concedă, cu toate diferenţele relevante. „Marian Victor Buciu face cea mai severă istorie estetică a literaturii române postbelice, tot fără istorie, dar foarte interesantă în rezultate." E (de) bine, dar nu, totuşi, „fără istorie". Eu, de altfel, nici nu cred că este posibil să scrie cineva, orice, fără istorie, măcar indirect sau chiar involuntar. Şi, da, este foarte posibil să obţină ceva, istoriceşte, cu sau fără relevanţă. Chiar şi dicţionarul, scris mai ales fără grija cenzurii, este alcătuit din mini-monografii cu referiri la istoria generală, aceea controlată politic, ca atare decizională. Problema este de lărgire sau îngustare a cadrului, de atenţie la fenomenalitate sau esenţialitate. De o judicioasă dispunere a lor. Altfel, şi istoria extensivă se

rescrie, intensiv, cum e de dorit, sau denaturat: aici e de fapt problema istorică. De clarificat, evident, prin privirile de ansamblu, metodologice. Constat că formula „estetismul socialist" este *pattern*-ul lui Mircea Martin, dar o fac cu amărăciunea de a fi scris eu însumi de la începutul perioadei post-totalitare, spre afectarea criticilor care s-au considerat integral cultivatori ai esteticului, cu formula, flexibil conotată, evident nu dominant în favoarea politicului, „esteticul comunist".

O istorie a literaturii politică, limpede, scrie Eugen Negrici, citeşte Ion Simuţ, însă nu admite că s-a scris literatură română „sub" comunism, dacă admitem conceptul politologic. Prin urmare, controlul politic nu mai e recunoscut ca fiind absolut! În două forme (nu literaturi) s-a operat scrisul literar, artistic: „aservită" şi „tolerată". Cum înţelege Simuţ: ideologică şi propriu-zis literară. În ultimul caz, estetică. Dar Negrici, s-ar cere ştiut înainte de toate, fără să elimine evaluarea (aspect al canonului), în unele dintre cărţile sale relativizează până la anulare esteticul şi cultivă „interesantul", atractivul, subiectivitatea sau personalitatea receptării/receptorului, dinspre teorie spre practică, poetică (facere) literară. Polemic, acuzator, I. Simuţ găseşte la E. Negrici „instrumente (...) în mod fraudulos împrumutate sau translate". Sunt chiar cele două cvasi-concepte care pretind că prind literatura: *aservită* şi *tolerată*. Cu toate acestea, se admite că Negrici „distinge convingător principalele direcţii" şi alege (deci evaluează) bine „autorii consideraţi semnificativi". Se poate întreba „retoric": şi cine este infailibil în selecţie? Aici, plecând de la (des)calificarea *onirismului estetic structural* (estetic cel puţin nu-i sună încurajator, oricum neinteresant) drept literatură „de mansardă". Putem înţelege cumva moţul curcanului sau bomboană pe coliva literară? Mansarda este partea expusă a clădirii de locuinţe, incomodă, inconfortabilă, dar părând desprinsă de lumesc şi intrată în cosmos. Poate că Negrici a aflat că Ţepeneag scria într-o mansardă de unde se vedea şi Tour Eiffel, unde a găzduit şi pe unii dintre scriitorii români ajunşi pe la Paris. Passons! *Patologia stilistică totalitară*, formula devastatoare a lui Negrici, din 1991, nu mai este generalizată în „istoria" ulterioară.

Teoretician atractiv pentru Ion Simuţ, Andrei Terian (*Critica de export. Teorii, contexte, ideologii*, 2013) face o proiectare a istoriei literaturii române din perspectiva globalizării/mondializării, dincolo de naţional, deci în universal (comparatismul există şi la G. Călinescu!, trebuie să constat), dincolo de estetic sau *literaritate*, contextualizată (epocală la propriu!). Perioada 1948-1989 (nu 1945, anul de început la Simuţ) este şi la Terian decisă politic. Iar din 1990, ajunge decisă economic. Decizia ar obliga şi arta, literatura, concede Simuţ, exprimându-şi „speranţele într-o înnoire radicală a istoriei noastre literare", printr-o duzină de tineri, deloc de duzină, pe care nu-i mai numesc şi eu aici. Simuţ, nebănuibil de curtarea lor, invită la dialogul intergeneraţional. Dialogul este, de fapt, inevitabil, doar că se poate conduce în multe moduri, nu doar direct sau oblic, oricum dependent de gând şi expresie.

E cazul să notez că Ion Simuţ, teoreticianul, admite multiple istorii ale literaturii, pe un criteriu (dominant sau exclusiv?): „estetic, cultural, sociologic, politic sau de altă natură". În general sau în particular, întotdeauna sau de la un context la altul? La „trei tipuri de istorie literară: enciclopedică, narativă şi conceptuală" (luate după Mircea Anghelescu de la David Perkins), el adaugă o istorie pur factualistă, uşor „portretistică sau didactică", pregătitoare pentru enciclopedism şi narativitate în domeniul urmărit critic, exigent. El denunţă ceea ce numeşte „cinismul" (minciuna prin omisiune) criteriului unic, acela estetic, la marii istorici ai literaturii – B. Croce, E. Lovinescu, G. Călinescu etc. Repet că mi se pare nu inacceptabilă, dar chiar imposibilă această unicitate. De fapt, nu există criteriu singular, nu o singură za, ci un întreg lanţ criterial. Chiar Ion Simuţ optează, la suprafaţă, dacă privim bine, pentru o istorie politico-estetică, fidel opţiunii „conceptistice" din 1993, unde este prioritar, calitate pe care o acoperă cu „demonstraţia" prezentată în 2017. Iată, aşadar, o propunere metodologică a unei istorii literare urmărită pe două căi sau cărări, dacă s-a mers pe două picioare, cum observă încă Simuţ, şi nu doar pe unul, cum se grăbise să indexeze Negrici. Dar, apoi, să vedem drumurile, calitatea (de)mersului literar istoricizat: autostradă, drum naţional, judeţean etc.

Marian Victor BUCIU

(Fragmente dintr-un comentariu critic)

(1) Între alte locuri de citat şi reflectat din Reinhart Koselleck, *Conceptele şi istoriile lor*, trad. de Gabriel H. Decuble, Ed. ART, 2009, privind binomul, (in)adecvat, (a)simetric, Concept (Limbă)-Istorie (Realitate), mă rezum doar la unul, de la p. 89: „Rămâne o singură aporie care ne obligă constant la reorientare în analiza conceptelor: istoria este întotdeauna mai mult sau mai puţin decât ceea ce se poate conceptualiza din ea, tot astfel cum limba însăşi poate spune mai mult sau mai puţin , dar niciodată exact ceea ce este realitatea istorică pe care o descrie."

Tabletă tristă

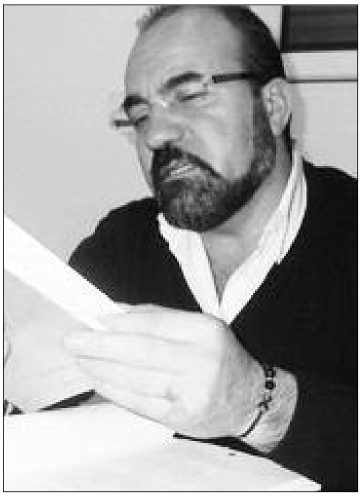
Din păcate, aste rânduri nu-s urmarea vreunui concert. Ci un omagiu, modest, adus unui artist care ne-a părăsit înainte de vreme. Corneliu Stroe, muzician constănţean, renumit în ţară. Instrumentist redutabil, aprig baterist, dibace foc și creativ. Improvizația originală nelipsindu-i pe scenă nicicând. Odată așezat la tobe, printre varii accesorii de percuție, da frâu liber energiei, incandescent și cuceritor. Mai făcea și rock sau blues, da' trăia îndeosebi pentru și prin jazz. Tot mai nemulțumit că genului nu i se acordă importanța cuvenită în cultura națională, iar lumea se lasă pradă tot mai abitir kitschului dăunător...

Îl știu demult, îl apreciez și-mi era prieten. De ani buni încoa', vorbeam adesea la telefon, chiar în noaptea morții având o discuție copioasă, după obicei. Era entuziast, plin de umor, rostea adevăruri și povestea necontenit amintiri. Constant zicându-i să le aștearnă pe foaie. Că reintrase frumos în publicistică, eu instigându-l intens să o facă. I-au apărut articole și în revista noastră, mai urmau și altele. Printre cântările ce îl purtau, cu succes, de la un capăt la altul al țării...

Din nefericire, inima i-a cedat și la Ceruri a plecat. Vreau să cred că toți cei cu care a lucrat ori a cântat (și nu sunt puțini) se vor gândi măcar o clipă la el, în semn de prețuire. Rămas-bun, Cornele! Dedicația ta pe dicționaru' de jazz mă onorează și piedică în calea uitării va fi negreșit. Vei trăi în noi prin muzica ta!

Adrian SIMEANU

Două cronici de Ioan Romeo ROŞIIANU

Daniel Marian şi poezia cât o fulguraţie de gând

Ca un adevărat constructor de/pe spaţii mici şi foarte concentrate ni se relevă poetul şi criticul literar **Daniel Marian**, din Deva, în volumul **Cu zimţi***, o provocare la lectură menită să ne dezvăluie glezna sufletului său, prinosul de sensibilitate.

Datorită încărcăturii cu care acestea sunt învestite devin automat adevărate ferestre spre-o imensitate care te ţine captiv şi care te face să vezi lumea prin ochii unui poet zgârcit cu spusele sale, cuvinte învestite cu emoţii din străfunduri şi sensuri capabile să te facă să vizualizezi uşor imagini, stampe. În fapt, provocarea vederii înaltului, a nemărginirii, e o mănuşă aruncată, un îndemn la vederea din interior a profundului. Poetul devine astfel mesager, purtător de lumină şi sensuri, vizionar şi clarvăzător. El vorbeşte despre tot şi toate, însă din dosul cuvintelor vezi chipul său oglindit în ape de suflet, cu linişti şi nelinişti interioare, fiind puternic ancorat la realităţile lumii înconjurătoare, stare ce-i amprentează întrucâtva scriitura: „sufletul mieilor/ se răzbună/ cum altfel/ cu proaspătă/ curată clară /zăpadă”; sau: „nici nu suntem/ pentru a se întâmpla/ pe această curbă/ fără niciun sens”; sau: „să trăieşti/ frumos/ nu trebuie/ să faci/ nimic/ dar să fii/ oricum/ îngerii/ te aşteaptă”.

O trecere uşoară de la sacru la profan, de la tentaţia la cădere în descriptivism, la recuperarea rapidă şi la concentrarea cuvintelor în vers. O mai altfel de trădare a unui îndelung exerciţiu liric – are numele adunat până acum pe opt cărţi de critică literară şi pe vreo 25 de poezie –, putinţa de a jongla uşor cu sensuri şi valenţe, pe rând învestite sau sărăcite de importanţa metaforei, fapt ce-i conferă avantajul conducerii dansului. Este răspunsul pe care-l dă mirării asupra lungimii versurilor sale, un răspuns care vine tocmai din poezia însăşi, din consistenţa acesteia. O poezie deloc muncită mult, o poezie creată numai din respiraţia actului inspirativ, ca o suflare. Şi, la fel cum în Biblie ni se spune că omul însuşi este un suflet viu, ca rezultantă a amestecului de lut şi suflare de viaţă, Daniel Marian devine torţă vie, arde-n poemele sale.

Astfel, într-o poezie deloc muncită, puţin şlefuită şi aranjată, versurile în sine devin mai importante ca poemul, imaginea stârnită şi strunită de metafore ia faţa versului, toate fiind pe rând voit scăpate-n mintea cititorului de către un autor nărăvit la experimente poetice. Această ieşire a lor din corsetul acestui gen liric, această circulaţie liberă, deloc haotică într-un spaţiu încărcat de energii creatoare duce, inevitabil, către o acerbă căutare a expresiei memorabile.

Daniel Marian încearcă să facă asta limpezind elegant metaforele în imagini uşor de vizualizat, împingând multe dintre versuri până la limita aforismelor, până la investirea acestora cu experienţă de viaţă. E modul în care el vrea să facă lumea mai vie decât este, în care restabileşte cumva ordinea în spatele aparenţelor, curgerea sufletului materiei de către nicăieri spre niciunde, a mişcării în forme inerte, încremenite. S-ar putea vorbi de un „animism” sui generis, forma lui de a umaniza cuvintele, de a le îmblânzi, de a le învesti cu sensuri mai profunde: „am aflat astfel/ oamenii care vor să facă/ doar bine – sunt înghiţiţi/ de verde de roşu de albastru/ de galben în cele din urmă/ de alb – negrul fiind doar/ o poruncă absolut tâmpită”; sau: „cum să bântui tu lumea/ când nu ştii ce e aia lumea/ şi nici măcar nu ştii/ cine eşti dacă eşti/ poate fi o mare greşeală/ oricare descriptivitate”; sau: „nu toţi oamenii/ sunt de-o seamă/ cu infinitul care/ nu există pentru/ că aşa o fi de nu/ trebuie la nimenea”. În această poezie domină senzaţia că autorului îi este teamă de spaţiile largi, de poemele de respiraţie, el încercând să reducă totul la esenţe, să înglobeze mituri întregi în câteva cuvinte. Tocmai de aceea devin şi mai interesante cele câteva poeme lungi, construcţii mai largi ale unui poet ce pare a vrea să ne spună că acolo unde lumină nu este, nimic nu există, sau că de nimic nu mai este nevoie.

Ăsta pare a fi crezul său poetic, crezul său etic şi poetic în acelaşi timp: „dacă ar vrea cineva/ să îmi ia din vise/ sunt prea multe nu/ le mai ştiu număra nu/ le mai ştiu culege cuprinde nu/ le mai ştiu înţelege nu/ le mai ştiu împărtăşi// să muşte din vârtejul lor/ şi somnul să mi-l ia cu totul/ a devenit grea povară/ eu care duceam lipsă de somn/ acum mă întorc în el/ de pe-o parte pe cealaltă/ ca într-un lan cu cactuşi// să rămână acolo doar/ trei vise toate cu tine/ în care ai fost eşti vei fi tu”.

Îmi pare emblematic acest poem, iar ideea sacrificiului de sine este susţinută de mesajul unei întregi cărţi, una în care poetul a renuţat la balastrul de cuvinte pentru a putea uşura şlefuirea imaginilor.

*Daniel Marian, *Cu zimţi*, Deva, 2017

Daniela Pătraşcu sau noua devenire poetică prin cuvânt şi trăire

Cu o poezie confesivă ne provoacă **Daniela Pătraşcu** în noua sa carte, **Eternitatea într-o singură carte***, o vedere clar introspectivă asupra propriei viziuni despre poezie, trăire şi lume, un semnal de alarmă – dacă nu chiar un strigăt de disperare – asupra efemerităţii, o punctare a clipei, fără a se închina, însă acesteia. Nu e un îndemn la detaliu, ci doar o subliniere a acestuia în întregul trăirii, fapt susţinut bogăţia imagistică, de lumina metaforelor cu care-şi îmbracă scrierea. O disecţie de artizan în textura cuvântului străbate poemele, fapt ce trădează îndelungul exerciţiu al scrisului, o aplecare firească asupra detaliului cu siguranţa şi conştiinţa bijutierului

care ştie că numai îndelunga şlefuire a diamantului îi creşte acestuia valoarea.

Ei bine, cu o astfel de carte ne provoacă acum Daniela Pătraşcu, o carte deschisă cu o mănuşă aruncată direct din titlul întâiului poem, *A trebuit să fiu*: „Cândva, din trupu-mi de copilă/ Am dăruit, pe-acest pământ/ Cinci flori, le-am îngrijit cu milă/ Şi lacrimi limpezite-n cânt// Prim înger, din sufletul meu,/ Spre ceruri zborul şi-a luat,/ De mic s-a dus la Dumnezeu/ Să-mi pregătească drum curat.// Al doilea, trandafir sălbatec,/ Cu trupul zvelt ca de felină,/ Mi-a pus pe inimă jăratec/ Luându-şi zborul spre lumină.// A luat cu el toată puterea/ Ce o strânsesem fir cu fir/ Şi mi-a lăsat numai durerea/ Mormântului din cimitir."

Neîndoios, fiorul existenţial este uşor detectabil, poeta neascunzând punerea sufletului pe tavă în faţa cititorului, printr-un demers deloc întâmplător de a-l compliciza pe acesta, ea voind să sublinieze stări, imagini, ca unică soluţie de a transmite maximum din mesajul ce i-a străbătut actul inspirativ.

Se simte intervenţia şi aplecarea pe text, finisarea acestuia facându-se mai mereu în favoarea mesajului, a ideii, uşor în detrimentul formei, dar fără a afecta (s)curgerea poveştii: „Am fost mamă şi tătic,/ A trebuit să fiu de toate,/ La schimb nu am cerut nimic/ Doar un strop de sinceritate"; sau: „Acum, când colţul străzii poate/ Aduce jaf, crime, urgii,/ Supranumite libertate,/ Părinţii nu mai cresc copii".

Este evidentă intervenţia cerebrală în text, poeta urmărind firul epic în detrimentul formei, mijloacele artistice fiind mai simple şi mai sărăcăcioase atunci, fapt prin care îngăduie anumite respiraţii în text, accente dure în mijloc de vers, concesii care îngreunează declamarea, deoarece singura notă de echilibru între anumite versuri, în acest caz, este rima de la final.

Repet, nu este neîndemânare, este tributul pe care-l face ea intenţiei vădite de-a sublinia o stare, de-a evidenţia o trăire, demers prin care atrage elegant atenţia asupra coloanei vertebrale a cărţii, anume asupra încărcăturii de biografism şi sensibilitate.

Atrage, în această carte provocatoare, uşurinţa cu care poeta versifică şi modul în care urmăreşte acest lucru, fapt ce denotă nu numai îndelunga aplecare asupra mesei de scris, dar şi o strunire a imaginii chiar în timpul actului inspirativ –

lucru care nu este la îndemâna oricui – ceea ce vorbeşte de departe de un talent înnăscut, indiferent de forma în care optează să-şi transmită informaţia: „Sunt verzi,/ vă spun cu mâinile pe suflet,/ cu mâinile pe soare/ şi pe cer.// Sunt verzi/ ca iarba-nnourată-n cântec,/ în leagăn de splendoare/ şi mister." (*Ochii lui*); sau: „De s-ar desfrunzi pădurea/ În clipa de rătăcire,/ Şi-ar îngenunchea securea/ În izvor de fericire" (...) „De s-ar iscăli pe ramuri/ Fiecare strop de rouă,/ Cerul s-ar izbi de valuri/ Şi-ar tăia iubirea-n două" (*Cu fiecare cuvânt*); sau: „Se-aşterne un alt fulg de nea/ În palma timpului meschin,/ Sculptând în mine dragostea,/ Trecută prin furtuni şi chin" (*Un fulg în plus*).

Rămâne ca o coloană vertebrală a cărţii nota confesivă, elegiacă, dar fără a amprenta definitoriu textura poemelor.

Daniela Pătraşcu abordează cu uşurinţă o tematică vastă, orice fiind pentru ea pretext pentru text. Invocă cerul, Divinitatea, cântă pădurea, scrie despre pământ, grâu strămoşesc, despre domnitori şi străbuni – o temă poetică din ce în ce mai puţin uzitată, dar numai de cei care-i încearcă dorul de casă – arată aplecare asupra textelor biblice, chiar e fină cunoscătoare a Apocalipsei, căreia îi şi închină un poem consistent.

De altfel, rănită în existenţa ei pământeană, poeta caută ajutorul divinităţii, ca unică şansă de vindecare şi devenire, fapt elegant confesat în poemul „Curg izvoare", unde vorbeşte de urcarea unei noi trepte – „mai sus decât se cuvine"! –, unde investeşte propria trăire, propria necesitate de apropiere de siguranţa divinităţii întru care poate deveni personalizând luna, norul, visarea.

Poeta uzitează de acest artificiu tehnic şi în alte poeme, demersul fiind susţinut adeseori printr-o abundentă folosire a cratimei, astfel putând anula sau compensa mai multe silabe în vers, fluidizând şi echilibrând fonetic recitarea, deşi este vizibilă inegalitatea numărului acestora.

Este dovada experienţei acumulate, dexteritatea căpătată permiţându-i să scrie cu uşurinţă şi în vers alb, fără rimă, fără însă ca substanţa poemelor de acest tip să aibă cumva de suferit: „Priveşte! Mi-e inima îndurerată de ger/ în miezul verii./ Nu trebuie decât să/ dechizi ochii. Priveşte!// Totul prinde formă/ după pleoapele tale.../ Dumnezeu ne-a dat trandafirii/ să-i putem iubi printre spini." (*În miezul verii*); sau: „Înşiră-mă pe suma lucrurilor,/ pe conturul nopţilor/ care curg prin venele stelelor/ argintând şoaptele noastre/ într-un tărâm de vis."(*Dacă nu ai*); sau: „Striveşte-mă pe pleoape,/ pe buze, pe tălpi, pe cer/ singurul fior/ pe care l-am hrănit/ de-a lungul anilor/ departe de tine.// Pune-mi capul pe perna/ umărului tău,/ sărută-mi lacrimile,/ una câte una,/ parfumându-le cu tine." – spune ea, aproape testamentar, la finele cărţii, în poemul *Exist numai cu tine*.

E poemul care ne obligă la noi introspecţii, care propune noi viziuni, din care cea mai persistentă îmi pare a fi aceea a abdicării tocmai la picioarele persoanei iubite, care i-a provocat atâta suferinţă. Ai senzaţia unui soi de autoflagelare, scopul principal fiind în aceeaşi măsură autoflagelarea, dar şi încărcarea cu noi energii creatoare, cu scopul vădit de-a accede-ntr-o nouă dimensiune energetică, mai purificatoare, mai dedată la creaţie.

Este locul în care poeta Daniela Pătraşcu lasă senzaţia că atunci când vorbeşte de propriile experienţe emoţionale învesteşte poemul cu valorile jainiştilor, cei care nu recunoşteau vreun zeu suprem. Ca şi aceştia, ea respectă toate formele de viaţă şi împinge până la paroxism pacea şi non-violenţa, poate tocmai ca o contrabalansare a celor trăite. Ca şi practicanţii acestei credinţe mai puţin cunoscute, dar cu o influenţă covârşitoare în India, poeta se închide în ea însăşi – într-un demers refulatoriu – dar numai pentru a atinge prin autocontrol, în singurătatea ei şi a poemelor sale, atotcunoaşterea. Este calea prin care Daniela Pătraşcu îşi pune cu adevărat în valoare propria credinţă poetică, ea având convingerea că următorul pas în fiinţarea ei artistică este împlinirea, integrarea ei şi a emoţiilor artistice în adevărata natură, astfel şi numai astfel putând ajunge la debarasarea de rău, urât şi greu, pentru a păşi pe drumul propriei reîncarnări spirituale. Nu este o încercare de minimalizare a unui trecut, ci o asumare făţişă a acestuia, unic drum pe care poate să meargă înspre o altă dimensiune spirituală.

*Daniela Pătraşcu, *Eternitatea într-o singură carte*, Editura Rafet, 2017

Când mergi

Când mergi
spre lumină
urci trepte –

una câte una.

Grădina secretă
e în lumină.

Ajungi
mergînd pe cărare,
oprindu-te la izvor,
ducându-te, apoi,
pe drumul de ţară,

ocolind pomul oprit
ori luând un măr.

Grădinile suspendate
tot de lumină ţin...

Dar treci pe lângă ele.
Mergi spre lumină.

În război

Ne-am născut,
am crescut
în război.

Războiul
înseamnă ceva
pentru noi.

Trăim,
mâncăm, nu mâncăm,
ne rugăm.

Adormim mai târziu.

Şi în noaptea aceasta,
poate în zori,
se trage...
Nu ne trezim,
ori, poate,
ne trezim de o mie de ori.

Vrem pace!

N-a fost, nu va fi pace!
Şi azi... se trage,
se trage!

Vezi

Vezi lucruri
ale acestei planete...
Le atingi cu mâna,
le aliniezi orizontului,
le dai altor planete.

Mai schimbi un râu
cu un alt râu,
schimbi un izvor
cu un fluviu...

Revii pe uliţa ta,
întâlneşti un extraterestru,
te salută...

Schimbi uliţa
cu o cărare,
te salută un alt nepământean,
zâmbeşti, răspunzi,
zâmbeşti.

Din animalul vânat

Demult,
o parte din animalul vânat
se dădea zeilor...

Dar din dar.

Aici şi acum,
este sacrificat unul
ca să scape celălalt...

Iar fapta se cheamă
Dar pentru har.

Era un vis

Era un vis
copilăresc
şi dulce...

Mă purta
pe urmele Micului Prinţ.

Călare pe un cal stelar,
cu şa de argint,
încă pe rouă,
printre stele,
ca să mă trezesc
printre flori de câmp,
cu departele aproape...

Ca pământean ce sunt.

Păgân să fii

Păgân să fii,
nu poţi trăi
decât în veacul tău,
cu clipa sfântă...

Şi cerul e al tău.
Şi clopotele din turn
sunt ale oraşului
şi ale tale...

Căci timpul
cântărit e
pentru lume.

Valuri de lumină,
rouă multă...
se prăvălesc
pe cărarea
ce te duce departe

ori să iubeşti numai,
ai dreptul.

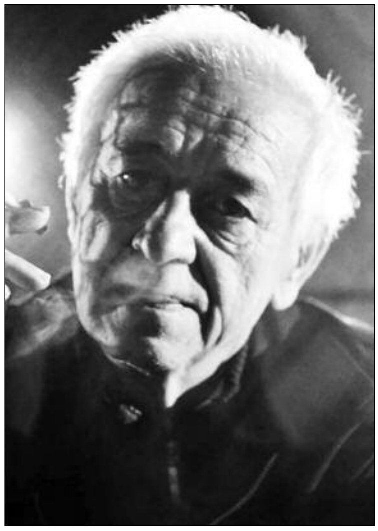
Vasile MIC

Pianistu' călător

Horia Mihail este omu' şi străbate ţara de vreo şapte ani. Lasă în urmă doar muzică bună şi câte-un pian într-un loc sau altu', pe unde-i nevoie şi folositor...

Primăvara asta, turneul avu în program miniaturi de Ravel, Debussy, Chopin, Schubert, Dvořák şi Brahms. Valsuri varii, concertante, mai dulci ori mai antrenante. Romantice, elegante, rafinate, delicate. Horia dând fiecăruia nuanţă potrivită, pregnanţă nimerită. Strai sonor fermecător, plăcut de auditor. Aşa cum o spun mereu, e un talentat experimentat, pentru toată viaţa clapelor dedat. Un muzician rasat, care nu face rabat de la calitate. Totdeauna degajat, niciodată-ncrâncenat. Oferă interesant şi cucereşte instant. Tot ce a cântat, a şi prezentat nesofisticat. Noi, ascultătorii, având de-nvăţat. Încât, acas-am plecat cu capu' mai luminat. Cu sufletu' mai bogat, de armonii încărcat, de vals nobil subjugat. Mihail ne-a captivat, înc-o dat', mai apăsat. Fiind iară, meritat, de piteşteni aşteptat...

Adrian SIMEANU

Nopţi şi ani

Doamnei prof. dr. Lidia Vianu

Au fost nişte nopţi şi nişte ani,
au fost cărţi arse pe rug
şi drumuri prin deşert
şi altele pe ţărmuri de mare
pe care n-am avut timp
să le trăim.

Copii ne-au murit în războaie
care nu erau ale lor,
au fost fabrici cu ziduri de fum
şi promisiuni, mereu
promisiuni glorioase şi poveşti
despre vârsta de aur...

Dar noi, vă întreb, noi
când am trăit?

O galaxie gigantică, sau tot universul
nu pot îndura atâta durere
câtă poate îndura un suflet,
un biet suflet de om
răstignit între stele.

Uitaţi-vă la picăturile de rouă,
la păsările trădate de aripi,
priviţi bine în jur, târguri
de sclavi, amintiri în ruină,
vânturi nestatornice şi tăceri...

De aceea vă mai întreb,
cu gura amară de cuvinte,
când rătăcim îndurând
frigul şi iubirea:
Noi când am trăit?
În care secol, în care secundă?

Fotografia necunoscută a eroului

Fiul meu a primit ordinul de mobilizare
pe când era fericit...
Trăia, în vremea aceea
într-un ţinut de linişte şi lebede albe...

Seara se căţăra pe deal şi număra stelele;
îmi povestea cât de greu a ajuns la prima
dintre ele, repetându-i numele cu exasperare,
în petale de flori, în ninsori şi în ochiurile
de cristal ale lacurilor din munţi...

Dar Patria e Patrie, ea nu te cheamă să-i
înalţi castele şi privelişti luminoase,
ea te cheamă pe câmpurile neştiute de luptă,
să-i aperi pământurile ascunse şi boabele
de rouă din ochii bătrânelor arhiducese.

Ea te cheamă să ucizi şi să fii ucis
printre mausolee şi imnuri, şi tu o aperi
până la ultima suflare, pentru că porţi
în buzunarul de la piept al vestonului
o fotografie verde cu mama, cu tata şi cu
promoţia ta de liceeni obraznici...

Mult timp n-am primit veşti de la el,
doar comunicate laconice de la generali
glorioşi, care cucereau regn după regn
şi aruncau peste umăr decoraţii de tinichea
şi bănuţii cocliţi din buzunarul lui Dumnezeu.

În cele din urmă a venit şi scrisoarea
cu chenar negru, ca atâtea milioane
de scrisori copiate la indigou, în care
se mulţumea, de-a valma, laşilor, eroilor
şi celor nimeriţi de gloanţele rătăcite.

Despre locul mormântului, cei curioşi
sau neîncrezătorei, nu au decât
să îngenuncheze şi să-şi ridice ochii
spre groapa comună din cer!

Vino acasă

Vino acasă, copile drag!
Mama ta leagănă o piatră,
mama ta leagănă un trunchi de copac...
Eu îmbătrânesc lângă fereastră
şi ploaia se uită la mine şi plânge...

Vechi album

fiului meu de demult

Erai frumos ca un cais înflorit,
te legăna vântul printre miresme
străvezii şi aripi de fluturi
iar în umbra ta o ceată gălăgioasă
stârnea depărtările...

Eu te priveam din spatele
geamului deschis,
fără să ştiu că bucuria are gheare
şi colţi de lup, fără să văd că
te duci tot mai departe
şi că jocurile tale nu se
mai întorc în livada
din spatele casei.

Eu te priveam... te privesc şi acum
în fotografiile îngălbenite
în care mă ascund uneori
aplaudându-ţi tumbele fericite..

Cioburi şi desene rupestre

Oameii mor uneori înainte de a muri! -
unii se transformă în pietre, alţii în baloane
colorate care se sparg, umplând
golul de aer cu cioburi şi desene rupestre.

Mă gândesc la asta în timp ce vorbesc
cu un copil care nici măcar nu există...

El îmi povesteşte despre prietenii lui
din infern: „E tare bine acolo, şi sunt fericit! –
îmi spune el trist – îngerii dărâmă noaptea
zidurile abstinenţei, obosiţi de mirodenii
şi de bunătate, vin şi ei să respire aerul de catran
şi să urle, să fie liberi până la disperare...”

Îl ascult şi, ca să-mi treacă timpul,
îi pictez în ochi salinele fostelor mări
iar foşnetul lor începe să picure
la streaşina nopţii.

Copilul cu părul albastru desenează cercuri

Copilul cu părul albastru
desenează cercuri pe nisip
un cerc pentru aripi, un cerc
pentru inimă, un cerc
pentru tăcere şi încă unul,
rostogolit pe furiş printre lacrimile
asfinţitului în flăcări...
Dar copilul cu părul albastru e nefericit,
nu-şi mai aduce aminte
cum se juca cu cercurile
când ele erau dimineţi şi zăpezi,
le lasă căzute acolo şi pleacă
fără să ştie încotro...
În urma lui, marea
ţipă la nori şi la vânt şi la păsări:
„Noli tangere circulos meos!
Noli tangere...”

Noapte cu lună

Copilul cu părul albastru stă rezemat de lună
şi visează. Peste umbra lui trece şopârla ursitei,
dar el nu-i aude foşnetul, el culege cireşe amare
pentru buzele fetei de chihlimbar. Marea Thetys
leagănă norii pe cer, timpul se scaldă în timp,
copilul cu părul albastru întinde o mână
spre jucăriile zeilor şi cochilii de răşină
se preling sub pleoapele altui mileniu.
În aşteptările lui crenelate, printre cetăţi
şi ziduri străvechi, copilul cu părul albastru
îşi desenează linii în palmă: „Uită-te
şi tu, orbule, uită-te cum se topesc toate
într-un fulg de zăpadă... Aici e o cumpănă, dincolo
o zodie mincinoasă, vămuită de întâmplări!”...
E noapte demult, e prea multă noapte...
Copilului cu părul albastru îi cade luna în piept.

Timpul are o mie de uşi şi o mie de ferestre...

- De aici te poţi rostogoli prin nori –
surâde ursitoarea –
sau poţi uita, între pereţii înserării,
ispitele cu ochi încercănaţi de lună...
E un tărâm al fericirii, cu o mie
de uşi şi o mie de ferestre!
Dar numai uşa asta, să n-o deschizi!
În bezna de acolo eşti tot tu,
pândindu-te cu gânduri ucigaşe!...

Am ucis copilul cu părul albastru

I-am văzut chipul şerpuitor
strecurându-se printre umbrele
înserării şi nu mi-a fost frică...
N-am fugit, chiar mi-era sete
de o otravă mai tare ca viaţa...
Cu o singură mână, ca Laocoon,
am încleştat gâtul prelung
al singurătăţii şi soarele s-a zvârcolit
până la vremea apusului
şi mâna mea de marmură a rămas
spânzurată în aerul orb.

Nu m-am clătinat nici atunci
când haita întunericului
mi-a adulmecat inima, nici atunci
când colţii de lup ai singurătăţii
mi-au sfâşiat amintirile...
Cu ghearele şi cu dinţii m-am luptat,
până n-a mai rămas nimic în locul acela,
până când au început stelele să urle.

Acum stau la priveghii, pentru că ştiu
ceea ce nu ştie nimeni:
eu am ucis copilul cu părul albastru...

Maci zburători

Ce roşii sunt macii din inima mea!
Roşii ca asfinţitul, roşii ca tăcerea,
roşii ca ochii păsărilor ce migrează
în cârduri spre continentele din cer...

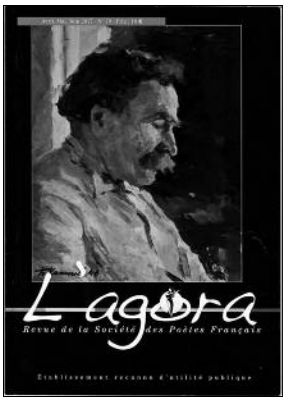
O mare nestatornică mă sărută pe buze,
doar atât mi-a rămas, o mare în flăcări
legănând amintirea fiului meu:

– Nani, nani, moarte! Nu plânge!
Aleargă prin somn, joacă-te de-a tristeţea,
şi de-a păsările... Nani-nani!...

Lucian MĂNĂILESCU

(din volumul în pregătire *Fractalii*)

L'agora – Revista Societăţii Poeţilor Francezi

Am primit de curând, prin amabilitatea d-lui Michel Bénard, poet şi membru al comitetului de redacţie, revista Societăţii Poeţilor Francezi, *L'agora*, trim. II, 2017, „tout en couleur", cu o interesantă şi modernă punere în pagină a textelor publicate.

Editorialul numit „Spre o lume mai unită?", semnat de d-l Jean-Charles Dorge, directorul acestei publicaţii, anunţă înfiinţarea la Skopje, în februarie a.c., a *Academiei Europene a Balcanilor*, academie care, împreună cu *Academia Europeană de Ştiinţe, Litere şi Arte*, susţine „proiectul unei noi construcţii europene fondată pe valori comune umaniste şi culturale".

Rubrici precum „Tribuna liberă" (rezumatul unei conferinţe de la Copenhaga, despre limbajul matematicilor în poezie), „O zi, o carte..." (recenzii ale unor volume de poezie nou apărute), „Poeţii noştri" (spaţiu deschis tuturor poeţilor care vor să publice „având ca singură condiţie calitatea textelor propuse"), „Expoziţiile noastre" (pictură, sculptură, infografică – ilustrate şi comentate), o cronică despre culegerea „Contemplaţii" (V. Hugo), evenimente având în prim-plan poezia, acţiuni de protejare a poeziei şi de recompensare şi recunoaştere a poeţilor, precum şi o trecere în revistă a unor publicaţii literare cu nume delicate, cum ar fi *Salon orange*, ori *La rose des temps*, (cu precădere a celor care au poezia ca piesă de rezistenţă) alcătuiesc o tribună liberă, apreciată în toată lumea, deschisă tuturor opiniilor, şi o încercare de a face posibile întâlniri între creatori din toate disciplinele artistice.

Succes, *L'agora*!

L'agora – Revue de la Société des Poètes Français

Récemment nous avons reçu, par l'amabilité de M. Michel Bénard, poète et membre du comité de rédaction, la revue de la Société des Poètes Français, *L'agora*, deuxieme trim., 2017, „tout en couleur", dans une mise en page moderne et attrayante.

L'éditorial nommé „Vers un monde plus uni?", signé par M. Jean-Charles Dorge, le directeur de cette publication, annonce la nouvelle née *Academie Européenne des Balkans*, en fevrier 2017, à Skopje, qui, de pair avec *L'Academie Européenne des Sciences des Lettres et des Arts*, soutient „le project d'une nouvelle construction européenne fondée sur des valeurs communes humanistes et culturelles."

Des rubriques comme „Tribune libre" (resumé d'une conférence de Copenhague, au sujet de langages des mathématiques et de la poésie), „Un jour, un livre..." (des présentations des nouveaux livres de poèmes), „Nos poètes" (l'éspace ouverte à tous les poètes désirant s'exprimer „la seul condition étant la qualité des textes proposés"), „Nos expositions" (peinture, sculpture, infografique – illustrées et merveilleusement présentées), une chronique sur lyrique chef-d'œuvre „Les Contemplations" de Victor Hugo, et enfin des nombreuses événiments ayant la poésie de tout premier ordre, d'actions diverses de reconnaître et de soutenir les poètes, ainsi q'une rubrique nommée „Parmi les revues reçues..." (revues d'actualité poétique, délicatement intitulées *Salon Orange*, *La rose des temps*...), ceux-ci constituent une tribune libre, une des revues les plus appréciées dans le monde – ouverte à toutes les oppinions –, un essai de faire possible des rencontres entre créateurs de toutes disciplines.

Bonne chance, *L'agora*!

Prezentare şi traducere în limba franceză –
Liliana RUS

Picături de rouă, picături ale credinţei

Pentru poetul **Dan Drăgoi**, poezia înseamnă înainte de toate respiraţie, o respiraţie care acumulează metafore de o rară sensibilitate şi exuberanţă lirică. În poezia sa vibrează o mare emoţie a cuvătului, din care se întrupează poemele de dragoste. Volumul **Picături de rouă** este o vibraţie lirică permanentă, iar noi resimţind cum ,,În strigătul durerii lumina Ta se strânge,/ Paharul e o mare de picături de sânge."

În fapt, poezia lui Dan Drăgoi se naşte fără niciun efort, ea curge cum curge un râu în vasta câmpie, limpede, ducând frumuseţi şi stări afective contemplative. Dan Drăgoi este un autor pedant, care cu fiecare vers îl face pe cititor să tresară şi să se întrebe de unde vin aceste surâsuri de ,,Frunze sângerii"...

În versul său găsim harul credinţei, al Dumnezeirii din Grădina Pomului Cunoaşterii, unde ar trebui să fie doar lumină, linişte şi frumuseţe.

Revenirea lui Dan Drăgoi la poezie, după aproape 40 de ani, este de bun augur. Poetul este foarte apropiat de religie, de cântecele rostite la strana bisericii. Poezia sa este o sărbătoare.

Pentru Dan Drăgoi poezia este cuvântul de mare luciditate, cuvântul echilibrat care îl face pe cititor fericit. Iată de pildă acest poem care deschide cartea, intitulat ,,Hotarul":

,,Da, Doamne, trec hotarul iar la Tine,
Ascuns în flori, petale sau stamine.
Eu sunt un nor într-un decor cu îngeri,
Când sub coroana grea de spini Tu sângeri.
Sărut ţărâna de pe pragul porţii
Şi aur pun pe tâmpla grea a morţii.
Ascuns în raze noi şi în lumine,
Ascuns în rouă, lacrimi şi suspine".

Parcugând volumul *Picături de rouă*, avem sentimentul unei vibraţii lirice permanente: „Stau singur în ploaie, stau singur în vânt,/ Ce mare-i tăcerea de după cuvânt!" (,,Tăcere").

Poetul Dan Drăgoi scrie cu o deosebită plăcere şi cu o reală pasiune, iar *Picăturile de rouă* ne fac să credem că este unul dintre cei mai iubiţi autori. Poezia sa musteşte de versuri pline de iubire şi de crez.

Îi mulţumesc autorului pentru că mi-a oferit această carte de poezie deosebită şi de ţinută ireproşabilă. Aştept cel de-al treilea volum.

Miron ŢIC

S-au întâmplat la Centrul Cultural Piteşti

■ 3 iulie: Simpozionul cu tema *Războiul invizibil* din Ucraina, în cadrul dezbaterilor publice lunare sub genericul *Lumea Azi*. Organizator: Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie *Armand Călinescu* și redacția revistei-document *Restituiri-Pitești*. Coordonator: istoricul Marin Toma.

■ 4 iulie: Cenaclul *Armonii Carpatine*. Organizatori: Centrul Cultural Pitești, Liga Scriitorilor Români-Filiala Argeș și redacția revistei *Carpatica*.

■ 5 iulie: Proiectul cultural-educativ, sub genericul *Povești de viață-povești de suflet cu Denisa Popescu*, având-l invitat pe lector univ. dr Sorin Mazilescu. Coordonator: poeta Denisa Popescu.

■ 6 iulie: Clubul literar-artistic *Mona Vâlceanu*. Lansarea Buletinului Simpozionului *Mircea Eliade și Mitul eternei reîntoarceri*. Coordonator: scriitoarea Mona Vâlceanu .

■ 6 iulie: Dezbaterea cu tema *Armonie și fraternitate interumană,* cu prilejul zilei de naștere a PSS Dalai Lama, având-l invitat de onoare pe pastorul Constantin Aninoiu. Organizator: Centrul Cultural Pitești. Coordonator: Alexandra Grigorescu, reprezentant al Grupului de Studiu Budist *Tara Albă* al Fundației pentru Păstrarea Tradiției Mahayana.

■ 11 iulie: Simpozionul cu tema *Damian Stănoiu, un mare umorist argeşean*, în cadrul proiectului cultural-educativ *Biografii de excepție cu Octavian Dărmănescu*. Organizatori: Centrul Cultural Pitești și Biserica Domnească *Sf. Gheorghe*. Coordonatori: muzeograf Octavian Dărmănescu.

■ 13 iulie: Spectacol de muzică tânără susținut de Grupul Folk *P620*, coordonat de cantautorul Tiberiu Hărăguş. Organizator: Centrul Cultural Pitești. Coordonator: cantautorul Tiberiu Hărăguş.

■ 18 iulie: Colocviul cu tema *O istorie a nostalgiei în Evul Mediu*, în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul *Istorie și istorii cu Marin Toma*. Organizator: Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie *Armand Călinescu* și redacția revistei-document *Restituiri-Pitești*. Locul desfășurării: Sala Simpozion. Coordonator: istoricul Marin Toma.

■ 19 iulie: Spectacolul de folclor sub genericul *Frumos cântec românesc*. Organizator: Centrul Cultural Pitești. Locul desfășurării: Piața Vasile Milea. Coordonator: profesorul de canto popular Valentin Grigorescu.

■ 20 iulie: Masa rotundă cu tema *Migrația și legislația în domeniu*. Organizatori: Centrul Cultural Pitești și Asociația Solidaritatea Umană *Nova* Pitești. Parteneri: Inspectoratul Școlar Județean Argeș, Agenția Județeană de Ocupare a Forței de Muncă Argeș, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Argeș, Universitatea Pitești, Serviciul Imigrări Argeș. Coordonatori: Carmen Elena Salub și președintele fondator ASUN col.(r) Niculae Jianu.

■ 26 iulie: Lansarea cărții de poezie *Zaatar*, autoare Daniela Voiculescu. Organizator: Centrul Cultural Pitești. Coordonator: poeta Denisa Popescu.

■ 27 iulie: Întâlnire literară cu membrii Cenaclului *Condeie dunărene*, condus de prof. Nicolae Mavrodin şi membrii Fundaţiei literare *Liviu Rebreanu*. Organizatori: Centrul Cultural Piteşti şi Fundaţia literară *Liviu Rebreanu.*

■ 27 iulie: Spectacol muzical-literar-artistic susținut de Trupa de Teatru *Robertto*. Organizator: Centrul Cultural Pitești. Coordonator: artistul Robert Chelmuș.

■ APARIŢII EDITORIALE: Revista lunară de literatură CAFENEAUA LITERARĂ (nr. 7/2017), Revista lunară de cultură ARGEŞ (nr.7/2017), Publicația lunară INFORMAŢIA PITEŞTENILOR (nr. 7/2017).

Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Piteşti

sub egida
Consiliului Local Piteşti şi a
Primăriei municipiului Piteşti

Fondată în ianuarie 2003

REDACŢIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-şef: Marian BARBU
Redactori: Nicolae EREMIA
Gheorghe FRANGULEA
Ion PANTILIE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Florian STANCIU
Corespondenţi:
Elisabeta BOŢAN (Spania)

Culegere:
Ioana NACIU

Corectură:
Liliana RUS

Tehnoredactare:
Simona FUSARU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACŢIEI:

Centrul Cultural Piteşti,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1, sc. C, et. I, Casa Cărţii, 110013, Piteşti
Tel./fax: 0248/216348

http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Cont: 50104122256,
Trezoreria Piteşti
ISSN: 1583-5847

Tiparul executat la
S.C. Tiparg S.A.,
tel.: 0248/221.348,
e-mail: office@tiparg.ro.

Ia - poezia tăcută a româncelor

În cadrul Bibliotecii Judeţene *Dinicu Golescu* Argeş, începând din anul 2016, s-au desfăşurat, sub genericul *Meşteşuguri uitate*, două module ale proiectului *Ia argeşeană şi musceleană*, proiect iniţiat de prof. Lucreţia Picui şi Gabriela Tomescu şi conceput ca un curs de iniţiere în arta broderiei româneşti.

Participantele de toate vârstele şi cu diverse profesii, din oraşul Piteşti şi din împrejurimile lui, dintr-o dragoste adâncă pentru portul strămoşesc, au venit o dată pe săptămână, timp de nouă luni pe an, să descifreze tainele cusutului de mână şi să transpună pe pânză de casă sau pe pânză topită comoara tăcută a iilor argeşene şi muscelene.

Ele au învăţat şi au executat toate etapele de realizare a unei ii, de la tipar la tivire, de la aplicarea motivelor populare şi până la îmbinarea componentelor ei cu diverse puncte de cusătură tradiţională, descoperind, totodată, ce simbolizează elementele geometrice cusute. Aşa au reuşit să descifreze poezia unei ii, să pătrundă şi mai adânc în cultura populară românească şi s-o iubească. Acest lucru le-a mobilizat să culeagă din satele lor şi să scoată la lumină din cuferele învechite ale bunicilor diverse obiecte cusute demult.

Următoarea etapă a fost realizarea unei ample expoziţii oferite locuitorilor oraşului, la care i-am invitat pe lectorul univ. dr. Sorin Mazilescu, să conferenţieze despre portul popular argeşean şi muscelean, şi pe Maria Plopeanu, colecţionară şi meşter popular din comuna Coşeşti, să expună 24 de costume populare de sărbătoare din zona de nord-est a judeţului Argeş.

Printre aceste impresionante exponate se regăsesc obiectele cusute la curs după albumul Elisei Brătianu, aflat în colecţiile noastre (semne de carte, felicitări, mărţişoare, pernuţe de ace, săculeţi pentru plante medicinale, batistuţe, ştergare, mileuri şi, bineînţeles, iile). Tot din colecţiile bibliotecii au mai fost expuse cărţi poştale vechi, ilustrând portul popular şi o parte a Casei Regale a României purtând costumul popular românesc. La vernisajul care a avut loc în holul central al Bibliotecii Judeţene *Dinicu Golescu* Argeş, pe data de 23 iunie 2017, participantele la proiect au primit diplome şi încurajări de a continua descifrarea poeziei cusute.

Lucreţia PICUI

Cărţi primite la *Cafenea*

